

DOBŘÁ ADRESA

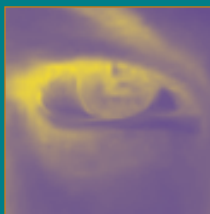

Z obsahu

Tamara Moyzes

Maria Goos

Bianca Bell

Obsah:

Rozhovor

Štěpán Kučera: **Češi mají strach z politického umění.**
Rozhovor s Tamarou Moyzes (4)

Strky, frky, banánovky

Jakub Šofar: **Strky frky (12)**

Jakub Šofar: **Přečteno (16)**

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Pojednání o pramenech Labských (20)**

Aktualita (26)

Liszt a Wagner v Piešťanech (28)

Hry bez hranic

Maria Goos: **Fuk! (30)**

Michal Šanda: **Sorento (34)**

Světlo plaší mŕa

Radek Malý: **Světloplaší (38)**

Bianca Bellová: **Mŕa (40)**

Příloha

Kateřina Bolechová: **Metrové básně (44)**

**SYSTEM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám naepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Citát měsíce

Na hradě Okoři, dávno už nehořím...

Oblíbená píseň Jana Palacha. Vybral

Vratislav Telátko

emeritní profesor filozofie

Na titulní stránce: Vstup na výstavu Middle East Europe, 2004 (k rozhovoru na str. 4)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 5, ročník 13. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Kučera. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Marie Böhmová, Václav Dvořák, Martin Groman, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

Literární zádrhel

Petr Mazanec Zachtělo se mi

Zachtělo se mi

Zachtělo se mi
jakoby dělat verše
mluvit psát ve verších

psát krátké řádky
a myslet si přitom
že píšu báseň

Nějak se mi zachtělo

Komentář k básni

Zachtělo se mi
dívat se na kakanec
jakoby to byl dort

sypal jsem na něj práškový cukr
a myslel jsem si přitom
že vyrábím sladkost

Ale stále to byl jen kakanec

Karl Thurgau von Jabkowicz

Naši milí,

květnová Dobrá adresa je plná dobré beletrie. Přinášíme ukázkou ze hry nizozemské autorky Marie Goos *Fuk!*, kterou do češtiny přeložila občasná autorka Dobré adresy Tereza Šimůnková a kterou v režii Petra Zelenky hraje Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích. Také ukázkou ze hry Michala Šandy *Sorento*, již vydá nakladatelství Větrné mlýny v edici Současná česká hra. A ještě básně z chystané sbírky *Světloplaší* jednoho z našich nejlepších současných básníků Radka Malého. A navíc čerstvou povídku Bianky Bell, autorky loňské ceněné knihy *Mrtvý muž* a vycházející hvězdy české literatury. A konečně až překvapivě půvabné *Metrové básně* Kateřiny Bolechové, vystříhané z titulků či inzerátů v deníku Metro.

Příjemné počtení!

Štěpán Kučera

R ozhov or

Češi mají strach z politického umění

Od ledna do dubna probíhala v pražském Doxu výstava *Middle East Europe*, reflektující izraelsko-palestinský konflikt a konfrontující díla umělců blízkovýchodních a evropských. Svým tématem i pojetím vyvolává řadu otázek – na některé z nich odpovídá jedna z kurátorek výstavy Tamara Moyzes (*1975), česko-izraelská autorka věnující se ve své tvorbě politickému umění a novým médiím. Koncem dubna se výstava *Middle East Europe* přesunula do Budapešti.

Díla palestinských i izraelských umělců vesměs prezentují odpor proti politice Státu Izrael. Je to podle vás převládající názor mezi mladými izraelskými umělci? A je to kurátorský záměr, že na výstavě nejsou výrazněji zastoupena díla z „druhé strany barikády“?

Během dvou let, co jsme výstavu organizovali, byly nejtěžší dvě věci. Zaprvé bojovat s kulturním bojkotem ze strany palestinských umělců a zadruhé najít izraelské umělce, kteří nejsou stoprocentně propalestinství. Nakonec se nám pár takových najít podařilo, jako je například Christoph Draeger, který ovšem není Izraelec, ale Švýcar. Šlo nám hlavně o úroveň zastoupených děl – a ta, která vystavujeme, pocházejí od nejlepších a nejznámějších tvůrců v Izraeli a Palestíně –, a kdybychom chtěli za každou cenu zařadit i umělce z „prosionistického“ tábora, museli bychom tu laťku výrazně snížit. Ten problém očividně vnímají i v Izraeli, protože tam před několika měsíci vyhlásili velkou, finančně bohatě dotovanou cenu pro tvůrce, kteří dělají sionistické umění. Každopádně si myslím, že pro politického umělce je to přirozená pozice, kritizovat vlastní stát.

Nezdá se vám, že některá vystavená díla podporují zažitě stereotypy, spíš než aby je rozrušovala? Třeba film *Za hranicí viny* slibuje mimo jiné nalézat vztahy mezi sadomasochismem části izraelských mužů a službou v armádě, potažmo životem

v militantní společnosti – myslím, že je to výklad poněkud násilně naroubovaný a že podobné video by se dalo natočit třeba i s českými muži.

To je čistě hypotetické. Já si třeba myslím, že by to podobné nebylo, že český muž by se choval jinak. Je snadné říct něco takového, když to nikdo z nás nezkusil udělat. Autorky ten projekt začaly připravovat už v období druhé intifády, pokračovaly v době, kdy se situace poněkud uklidnila, pracovaly na tom celkem tři roky a pro mě to má hodnotu nejenom jako umění, ale i jako průzkum izraelské společnosti. Vedle jejich práce na toto téma vznikla spousta vědeckých výzkumů, které prokázaly, že v období druhé intifády vzrostlo násilí na ženách ze strany vojáků. Takový průzkum v České republice nevznikl, protože k tomu není důvod, a to je ten rozdíl.

Velkým tématem řady zastoupených umělců jsou média. I tady se mi zdá, že

Christofer Dreger

někteří nepřekračují zažitě představy o zlých médiích zkreslujících skutečnost. Nebylo by paradoxně provokativnější ocenit to pozitivní z role médií? Je to jejich zásluha, že lidé, kteří na Blízkém

Noam Braslavský

kém východě nikdy nebyli, vědí, že je tam problém, který je třeba řešit...

A podle vás je dostatečná informace to, že víme, že někde padají bomby a umřelo tolik a tolik lidí, ale nevíme, jak

Vedle jejich práce na toto téma vznikla spousta vědeckých výzkumů, které prokázaly, že v období druhé intifády vzrostlo násilí na ženách ze strany vojáků. Takový průzkum v České republice nevznikl, protože k tomu není důvod, a to je ten rozdíl.

a proč to začalo a tak dále? Vždycky když čtu zprávy o izraelsko-palestinském konfliktu, tak si říkám, co si z toho můžou vzít lidé, kteří o tom problému nic nevědí, a odpovídám si, že nic. Média podporují vytváření jednoznačných soudů, stranění jednomu nebo druhému. Podporují ty největší stereotypy.

A povedlo se podle vás některému ze zastoupených umělců přinést na tohle nějaký nový, inspirativní pohled?

Nejvíce na média reagoval Palestinec Ihab Jadallah v díle Shooter. Jeho video začíná scénkou s kovbojem a pokračuje natáčením reportáže v rozbořeném palestinském domě, kde se „autentické“ záběry několikrát přetáčejí a vystupuje tam „kovboj“ jako herec...

Tohle mi právě moc nové a inspirativní nepřišlo. Chci říci, že návštěvníci Doxu podle mě vědí, že média nejsou zrcadlem reality. A lidé, kteří to nevědí, nechodí na výstavu do Doxu.

Problém je, že vy soudíte ostatní podle sebe. Myslím, že miliony lidí si tohle neuvědomují. Já sama se médiu zabývám, v jednom projektu jsem natáčela rozhovory a používala u toho střídavě dva moderátory, jeden byl Rom a jeden árijsky vypadající blondák – a oba dostávali od lidí úplně jiné odpovědi. Pouštěla jsem ten film spouště diváků na různých školách a všichni byli šokováni. Žijeme mediální realitu, žijeme globalizaci, což je na jednu stranu úžasné

kvůli rychlosti informací, ale na druhé straně si hrozně málo lidí uvědomuje, do jaké míry nás ovládají globální zkratkovité informace. Podle mě úloha politického umělce je nějak to nabourávat.

To je jistě pravda, ale nemáte pocit, že mnozí tvůrci zůstali spíš u občanských gest, že se k umění vlastně ani nedostali?

To je krásná otázka, kterou jsem dostala už asi dvěstědvacetpětkrát. Pořád mě baví, že jsme v České republice zůstali na úrovni, kdy tvrdíme, že politické umění neexistuje, není estetické a není to umění. Jsem vlastně hrozně smutná z toho, že u nás politické umění existuje odjakživa a hranice jeho pochopení se posouvají tak pomalu. Tohle je skutečný stereotyp!

Neumím si představit, jak to, že novináři, ale i kurátoři se takhle dokážou vyjadřovat o nejlepších, nejprestižnějších umělcích, kteří vystavují na bienále v Benátkách

Volker Marz

a v tak slavných muzeích, že my tady v Čechách si o tom můžeme nechat jenom zdát. Zdá se, že celý umělecký svět je mimo, jenom my v Čechách víme, co je umění.

Já to nevím, proto se ptám. To, co říkáte o bienále a o muzeích, jsou zásluhy, instituce, věci okolo, ale mě zajímá, co je podstata politického umění.

U nás se to bere tak, že politické umění pochází z dob komunismu. V našem postkomunistickém myšlení máme strach ze všeho, co je politické, angažované. Přitom je diametrálně velký rozdíl mezi socialistickým realismem, což bylo umění na objednávku, a politickým uměním, které jde přímo proti jakékoli politické objednávce. Politické umění ukazuje jiný názor na politickou situaci, ukazuje opačnou stranu mince, kritizuje vlastní společnost. A jeho estetika je samozřejmě jinde než v tradičním umění, protože pracuje s tím, co lidé znají, s médii, s vizualizacemi. Ale ta estetika je naprosto logická a vypočitatelná.

Když vidím dílo Noama Braslavského – sochu Ariela Šarona na kapačkách uprostřed zšeřelé místnosti –, hned mě osloví škálou emocí i významů; když vidím performanci Milana Krahouta, který se nechal vyfotit, jak tluče botou do „bezpečnostní zdi“, je mi to lhostejné. Tudy bych asi vedl svoji osobní hranici mezi politickým uměním a občanským gestem.

Evropští umělci, kteří o izraelsko-palestinském konfliktu vědí většinou jenom z médií, se často vyjadřují zjednodušeně, plakáto-

Přitom je diametrálně velký rozdíl mezi socialistickým realismem, což bylo umění na objednávku, a politickým uměním, které jde přímo proti jakékoli politické objednávce. Politické umění ukazuje jiný názor na politickou situaci, ukazuje opačnou stranu mince, kritizuje vlastní společnost. A jeho estetika je samozřejmě jinde než v tradičním umění, protože pracuje s tím, co lidé znají, s médii, s vizualizacemi.

Lhab Jadallah

Pro mě je už dlouho v politickém umění důležitá otázka etiky, zodpovědnosti umělce za vlastní dílo. Je politickým uměním výkřik bez hlubších poznatků o samotné situaci? Má umění nějaký dosah, když kritizuje pro nás vzdálený konflikt a nemá šanci dostat se do země, o které dílo vypovídá? Takové otázky si klade naše výstava a je na divákovi, aby je dešifroval a vytvořil si vlastní názor.

Tamara Moyzes: Me and Arafat

vitě, používají pro nás snadno srozumitelné slogany a znaky. To jste cítil úplně správně. Blízkovýchodní umělci tvoří na základě osobních zkušeností a smyslem výstavy je mimo jiné tyto dva přístupy porovnat, postavit je vedle sebe. Pro mě je už dlouho v politickém umění důležitá otázka etiky, zodpovědnosti umělce za vlastní dílo. Je politickým uměním výkřik bez hlubších poznatků o samotné situaci? Má umění nějaký dosah, když kritizuje pro nás vzdálený konflikt a nemá šanci dostat se do země, o které dílo vypovídá? Takové otázky si klade naše výstava a je na divákovi, aby je dešifroval a vytvořil si vlastní názor.

Pro mě je zajímavé, že většina evropských umělců chválila video Avatar z Bil'inu od palestinského režiséra Emada Bornata. Jeho dílo je čistý aktivismus. V palestinské vesnici Bil'ině se proti „bezpečnostní zdi“

protestuje každou sobotu, ale při této demonstraci se vesničané převlékli za avatary z Cameronova filmu. Tak jako každou sobotu házeli vojáci na demonstranty slzný plyn, ale tentokrát na zemi místo lidí vidíme zkroucené avatary. Ten film se od politického umění liší jenom tím, že původním záměrem autorů nebylo udělat umění, ale protest.

Vy sama máte izraelské občanství a v době druhé intifády jste působila na místě jako mírová aktivistka. Jaká je podle vás budoucnost soužití Izraelců a Palestinců? Vidíte v nové generaci obou národů nějaký potenciál mírového řešení? Když jsem se na to téma bavil s mladými Izraelci, přišlo mi, že jejich reakcí je v nejlepším případě rezignace a nechut angažovat se...

Myslím, že vztah mezi Izraelci a Palestinci není jenom o mladé generaci. Budou ho velmi ovlivňovat politická rozhodnutí nejen blízkovýchodních, ale i západních politiků. Situaci by mohlo změnit rozhodnutí OSN o uznání Palestiny jako nezávislého státu.

Náladu v Izraeli svým způsobem změnila ekonomická krize, kvůli které v létě 2011 začaly rozsáhlé demonstrace, jejichž roznětkou bylo zdražení mléčných potravin. Studentka filmu Daphne Leaf se vydala stanovat na ulici Rotschild v Tel Avivu, protože ji vyhodili z podnájmu, i když pracovala. A vyzvala lidi, kteří se cítí jako ona, aby se přidali. Za pár dní byla ulice plná stanů. Poslední demonstrace už se zúčastnil milion lidí po celém Izraeli a padala i prohlášení jako: „Dokud budou trpět Palestinci, budeme trpět i my!“ Pro mě bylo pozitivní vidět, že odpor začala střední ekonomická třída, hlavně mladí studenti. Stany vedle sebe měli věřící Židé, Palestinci, pravičáci, levičáci... Ačkoli je Izrael velice různorodý, najednou všichni drželi pospolu. Na rozdíl od demonstrací v jiných státech ale Izraelci dali slovo politikům. Policie demonstranty nezatýkala, takže po několika měsících stanování se demonstrace samy pomalu rozpustily.

Mladí Izraelci – a nezáleží, s jakým politickým přesvědčením – jsou unaveni z neustálých vojenských konfliktů. Chtějí normálně žít, tak jako mladí lidé všude na světě. A věřím tomu, že na mezilidské úrovni by to bylo mnohem méně komplikované.

Štěpán Kučera

zkrácená verze rozhovoru vyšla v Salonu, literární a kulturní příloze deníku Právo

Náladu v Izraeli svým způsobem změnila ekonomická krize, kvůli které v létě 2011 začaly rozsáhlé demonstrace, jejichž roznětkou bylo zdražení mléčných potravin. Studentka filmu Daphne Leaf se vydala stanovat na ulici Rotschild v Tel Avivu, protože ji vyhodili z podnájmu, i když pracovala. A vyzvala lidi, kteří se cítí jako ona, aby se přidali. Za pár dní byla ulice plná stanů. Poslední demonstrace už se zúčastnil milion lidí po celém Izraeli a padala i prohlášení jako: „Dokud budou trpět Palestinci, budeme trpět i my!“ Pro mě bylo pozitivní vidět, že odpor začala střední ekonomická třída, hlavně mladí studenti. Stany vedle sebe měli věřící Židé, Palestinci, pravičáci, levičáci... Ačkoli je Izrael velice různorodý, najednou všichni drželi pospolu. Na rozdíl od demonstrací v jiných státech ale Izraelci dali slovo politikům. Policie demonstranty nezatýkala, takže po několika měsících stanování se demonstrace samy pomalu rozpustily.

Strky-frky

Trocha matematiky...

Představte si panelák v Bohnicích, pět vchodů, sedm pater, bývalý družstevní dům, v němž si většina družstevníků koupila byt a vytvořila družstvo vlastníků. Každé patro je jako téčko, doprostřed chodby ústí schodiště a naproti němu je výtahová kabina, na obou koncích „chodby“ jsou dva byty, 3 + 1 a garsonka. Majitelé obou takovýchto bytů na jednom patře jednoho vchodu provedli „osazení zárubně a dveří...“, čímž došlo k rozdělení společných prostor a vzniku předsíně před těmito byty o rozměrech 1,4 × 1,6 m“.

Odbor výstavby městské části toto napadl (na základě udání jednoho vlastníka bytu bydlícího v jiném vchodě) a rozhodl stavbu odstranit, stavebníci se odvolali, stavební odbor se odvolal, stavebníci se odvolali...

Za dobu sporu dostávají všichni majitelé bytů ze zákona informace o tomto sporu. Zaslání stojí 49 Kč, je doporučené, takže naprostá většina adresátů si pro doporučené dopisy chodí na bohnickou poštu (při odpoledním provozu cca 45 minut čekání). Adresátů doporučených dopisů je 181. Co si pamatují, zatím bylo posláno sedm dopisů, takže ta legrace stála $(7 \times 181) \times 49$ Kč.

V každé zásilce je průměrně 10 listů papíru, některé s tiskem po obou stranách, čili cca $(7 \times 181) \times 10$ listů A4.

Další propočty si může každý udělat sám.

Spravedlnost je drahá, i když pravda nezvítězí. Kdyby zvítězila, byla by asi nejspíše ještě dražší. A to jsem vám chtěl říct.

Každá strana má dvě mince...

ING banka jde do toho plnou parou, všechny televizní stanice vysílají reklamu na její produkt, ING konto, v níž hlavní roli hraje veverka „akumulující“ oříšky.

Všechno je o. k. Ale... veverky mívají ze všech těchhle něžných tvorů nejvíce blech. To je stará skautská pravda. Otázka je, zda výhodnost nějakého účtu vyrovná blechy v kožichu.

Kandidáti, kandidáti, malované děti...

Bývalý šéf mladoboleslavské automobilky zvažuje kandidaturu do podzemních senátních voleb: „Jsem spíše apolitický člověk, nabídky jsem dosud odmítal. Ale teď si myslím, že jsem už moudřejší a můžu se o kandidaturu pokusit.“

Už z těch slov je patrné, že takový člověk tam nemá co dělat.

„Mámo, dej mi ještě knedlík, sice jsem si myslel, že mi budou stačit tři, ale nakonec i ty čtyři budou dobrý, no ne?“ Nebo je taky možné se ptát: „Počemu vy potopili náš parachute?“

Nesmrtící zařízení...

Paralyzér je ruční, bateriemi (mohou být i zabudované pro nabíjení pomocí nabíječky) poháněné zařízení, které **vydává elektrický proud** a při kontaktu s tělem útočníka tento proud přechází do **svalového a nervového systému**. Není to zbraň tradičního slova smyslu, protože toto zařízení nikoho a nic nestřílí. Paralyzér má 2 hroty/diody, mezi kterými proud probíhá. Zmáčknutím spouště paralyzéro a dotekem hrotů/diod útočníka, **proběhne elektrický proud (i přes oblečení) do těla agresora** a podle doby kontaktu se projeví výsledek.

Paralyzér je **nesmrtící** zařízení. I přes velmi vysoké napětí (několik set tisíc až miliony voltů) je velikost proudu (angl. amperage) nízká, takže nedochází k trvalým poškozením osoby. Přesto je potřeba používat tyto věci v souladu se zákonem a rozumem. **Paralyzér je v mnoha zemích světa používán jako nejrozšířenější a nejefektivnější sebeobraný prostředek. Pracuje velmi odlišně**

od taseru a je ještě bezpečnější, přitom stejně efektivní.

Výtečně, pořádek musí být. Akorát že v demokracii je to většinou tak, že tyto „prostředky“ si opatřuje ta druhá strana, proti které je to původně namířeno.

Taky snad proto má firma, která tyto hračky prodává, webovou adresu **www.paralyzery-vychytavky.cz**.

Vychytaných milion voltů do těla. Ostatně proč třeba neobchodovat (vychytaně) s kyanidem pro jednomístné občanské koncentrační tábory.

Česká televize...

Proměny v České televizi jsou na první pohled zřetelné. Dřív moderátoři při dočtení zpráv seděli na místě jako pecky, dnes se zvednou a projdou směrem k divákům skrz kameru fuč. Jako americký filmový hrdina. Navrhuji zvýšit měsíční poplatky, aby se tento zlepšovací návrh zaplatil.

Už jsi někoho páril, řekl a pak se vypařil...

16. března převzala většina médií zprávu ČTK o Moje, která už měla sex. „Samec Niky ji už poprvé pářil. Občas vyslovované

Nicméně si myslím,
že sbírka Kamila
Boušky není na
žádnou cenu a Ctibor
tam nemá co dělat,
protože už část sbírky
vyšla, dávno tomu
nazad. To tam klidně
mohl být komplet
Jaromíra Zelenky, což
je opravdu
nadčasové a „osobní“
dílo, k tomu třeba
Janota, Správcová,
Lébl nebo Hrbáč.
A především
Buddeus, jehož
sbírka je nominována
v kategorii objev roku,
ale je to „hotová“ věc,
žádné „učňovské
tápání“, tak proč by
nemohla být
i v kategorii poezie.

Autorka píše: Není to
náhoda: zatímco
česká próza si minulý
rok vybrala
oddechový čas,
o poezii to neplatí.
A pak píše
o nominovaných
sbírkách Kamila
Boušky, Radka
Fridricha a Pavla
Ctibora. Co a proč
není náhoda? Co to
má znamenat? To
jako že nominované
sbírky mají schopnost
oslovit i ty, kdo poezii
běžně nečtou, ať už
aktuálností tématu,
nebo naopak jeho
nadčasovostí či
originálním,
podmanivým
jazykem?

obavy, že by Niky, který pochází z volné přírody, mohl být neplodný, se ukázaly jako zcela liché: porod další ze samic, Chelewy, je v Cabárcenu očekáván již koncem března, sdělil ředitel zahrady Miroslav Bobek (Metro, 16. března 2012). Jednak by si čtenář, pokud není seznámen s chodem pražské zoo, mohl myslet, že Bobek je ředitelem španělského parku Cabárceno, jednak pravidla českého pravopisu znají slovit „pářit se“ ve smyslu zvířecího „koitu“, takže třeba „Niky se pářil s Mojou“, ale že by „Niky pářil někoho“, to teda nevím (pokud něco vůbec vím). Od toho by se pak mohlo odvozovat, že „Franta stýkal Marii“.

Z tramvaje...

„Tak já ti zavolám, až mně zavoláš...!“

Z Metra...

Servis, rubrika Intimní – nabídka (19. 3. 2012)

VYZKOUŠEJ NEPOZNANÉ! Babička Marie (1962) má pro TEBE přichystané „sací“ překvápko!

Jen esli nedělá Máňa u benzinové pumpy nebo jestli nejedí s takovým tím počítačem na psí hovna.

A o dva dny později ve stejné rubrice (21. 3. 2012)

VDOVA JITKA 61. Pohraj si s mou šedivou zahrádkou, prosím!

Tak tohle už je čirá poezie...

A ještě Metro...

Titulek: *Herci a houslisté dostanou vyšší platy* (21. 3. 2012).

Od září by měli umělci sloučeného Národního divadla a Státní opery Praha dostat více peněz. Zatímco herci, zdá se, všichni, komici i tragédi, z muzikantů pouze houslisté. Ale co na to violisté, hoboisté či tympanisté? Nestálo by za to připojit se třeba k Holešovské výzvě, vydat se i s nástroji do ulic a zahrát všem těm lumpům tam nahoře tu naši pěknou písničku českou?

A zase Bazoš.cz...

OBRÁZEK, OBRAZ – Poptávka – 1. 4. 2012

koupím obrázek, obraz s koněm nebo koňma i v práci, nebo v boji nebo jen tak čumící a pasoucí se, děkuji za nabídku.

Vo poeziji ještě jednou...

V *Respektu* 13/2012 představila Simona Racková-Martínková tři vyvolené na cenu

Problém těchto pokusníků je, že to vždycky odnese velký počet lidí. Je třeba přinášet oběti, to ano, ale oběťmi jsou vždycky jiní než ti pokusníci. Na jednu otázku Popelka odpovídá: To jsou detaily, které není třeba teď řešit. Když je dobrá vůle, cesta se najde. Akorát že Slávek Popelka zapomněl na starou pravdu, že v detailech se skrývá Ďábel.

Magnesia Litera za poezii. Začíná pěkně drsně, jako když se na venkovské zábavě postaví o půlnoci místní jednička na parket a zařve na všechny: Co čumíte, vy prasečí hlavy?!

Autorka píše: *Není to náhoda: zatímco česká próza si minulý rok vybrala oddechový čas, o poezii to neplatí.* A pak píše o nominovaných sbírkách Kamila Boušky, Radka Fridricha a Pavla Ctibora. Co a proč není náhoda? Co to má znamenat? To jako že *nominované sbírky mají schopnost oslovit i ty, kdo poezii běžně nečtou, ať už aktuálností tématu, nebo naopak jeho nadčasovostí či originálním, podmanivým jazykem?*

Poezii moc nečtu, a moc tomu teda nerozumím. Že by si česká próza vybrala oddechový čas, tak o tom slyším poprvé a divím se tomu jako správný buránek. Tak proč je teda vůbec obsazena nominace na prózu šesti knihami, když stojí za prd? Mělo se tedy vyhlásit, že letošní cena za prózu udělena nebude, protože se neurodilo, a byl by aspoň větší prostor pro ostatní „obory“. Nebo je ta první věta jen takový hurá začátek, aby se navodilo řádné klima, teď se něco dozvíte, vy mameluci, tak poslouchejte, co vám řeknu.

Až tento text vyjde, bude už dávno vše jasné, takže o tom psát cokoli dál je zbytečné. Nicméně si myslím, že sbírka Kamila Boušky není na žádnou cenu a Ctibor tam nemá co dělat, protože už

část sbírky vyšla, dávno tomu nazad. To tam klidně mohl být komplet Jaromíra Zelenky, což je opravdu nadčasové a „osobní“ dílo, k tomu třeba Janota, Správcová, Lébl nebo Hrbáč. A především Buddeus, jehož sbírka je nominována v kategorii objev roku, ale je to „hotová“ věc, žádné „učňovské tápání“, tak proč by nemohla být i v kategorii poezie.

Ne že by mě to nějak bralo, tyto souteže. Co „porota“, to názor, ale to zbytečné machrování kolem, jen aby se udělala pěna na pivo, které je zvětralé, mě nutí přemýšlet o tom, proč tak autorka činí. A já bych o takových pitomostech neměl dumat.

Detaily...

Dělat šéfa revoluce a jmenovat se Popelka, to je mediálně vytěžitelné, a má to ještě navíc dlouhý časový potenciál. Jaroslav Popelka, jeden z iniciátorů tzv. Holešovské výzvy, byl zpovídan v *Mladé frontě Dnes* 29. března 2012.

Záleží na tom, co si budou lidi přát... Cesta se najde, nezávislá komise to pak vyhodnotí... Bojíte se zbytečně... Politik nemůže jít proti vůli většiny toho národa...

Vše je průhledně jednoduché, protože na jedné straně jsou slušní lidé, na druhé politici a úředníci... No – takhle nějak to začalo v Kambodži, proti níž

byl i Hitlerův režim demokratický. Neštěstí těchto spravedlivých je, že oni na rozdíl od jiných to „nezvorají“.

Problém těchto pokusníků je, že to vždycky odnese velký počet lidí. Je třeba přinášet oběti, to ano, ale oběťmi jsou vždycky jiní než ti pokusníci.

Na jednu otázku Popelka odpovídá: *To jsou detaily, které není třeba teď řešit. Když je dobrá vůle, cesta se najde.*

Akorát že Slávek Popelka zapomněl na starou pravdu, že v detailech se skrývá Ďábel.

Rozhovory...

V sobotních *Lidových novinách* (na apríla) otiskli rozhovor s nejdůležitější evropskou ženou, s Angelou Merkelovou. Za noviny Daniel Kaiser a Dalibor Balšínek (ten první je novinář, druhý je mediální úředník) a je to zde jasně označeno. Nicméně jedna otázka je v jednotlivém čísle: *Nechci teď znít negativisticky* –. Kdo to říká: Kaiser, nebo Balšínek?

Pak v jedné odpovědi A. M. odpovídá: *Češi směli vyjždět do USA a do Anglie, jejich mezinárodní zkušenosti byly pro nás východní Němce velmi zajímavé.*

Proč mohli Češi jezdit do Anglie, ale ne do Skotska, Walesu a Severního Irsku, to by mě teda zajímalo.

Jakub Šofar

Přečteno

S
trky fr
ky b
aňanc
vky

Když lidi nečtou, a prý nečtou, musí za ně číst jiní. Nakonec proč by nemohli existovat profesionální čtenáři, kteří by za úplaty četli pro druhé.

Četba, s. r. o., čteme za vás a pro vás! Přivezte nám svoje knihy, my je za vás přečteme (očteme vám je) a zase si je můžete odvézt. Množstevní slevy, rychlostní příplatky. Podle vašich požadavků pak vypracujeme závěrečné zprávy, jež budou opatřeny kulatým razítkem.

Mohlo by to vypadat třeba takhle:

Zaprvé

Jaroslav Žák, autor knih *Študáci a kantoři* nebo *Z tajností žižkovského podsvětí*, nám jaksi automaticky splývá s humorem první republiky jako jakási rozvernější forma Poláčkova vidění světa. I když autor neměl příliš možností zasáhnout do konečné podoby Fričových filmů *Škola základ života!* a *Cesta do hlubin študákovy duše*, neměli bychom zapomínat podstatný vliv této poetiky na české komedie pozdější, přiznaně např. *Marečku, podejte mi pero*.

Ale pokud si přečtete Žákův popis revolučního února 1948 na malém městě (Pepův Týnec nad Lesy) v románu *Konec starých časů*, ten jarmark marnosti, tragikomický pád do jímky absurdního systému, ze kterého na dlouhý čas není úniku, pak musíte autorovi přiznat i další důležitý post v české literatuře. Takhle popsat nějaký zlomový bod v (českých) dějinách se nepodařilo nikomu. Škoda že Jaroslav Hašek nebyl v Praze, když vznikala první českosloven-

ská republika. Později se o podobný styl pokusil Jiří Hochman v knihách *Jelení Brod* a *Kronika místodržení v Čechách*. Knihy vyšly po roce 1968 v exilových nakladatelstvích a jejich svobodná vydání u nás se „ztratila“ v tom mohutném toku všeho podobného, co bylo v krátkém období po roce 1989 vydáváno.

Konci starých časů, v těch absurdnějších pasážích, se podobají i některé povídky Šimka a Grossmanna. Kdo ví, zda Žákův román aspoň jeden z nich četl.

Ale nechodme kolem hrnce plného teorie.

„Vy jste mysleli,“ opakoval otec, toče skleničkou, „a co, neříkal jsem vám to už dávno, že to takhle dopadne?“

„Říkal,“ doznal profesor, „vy jste to, pane Breburda, prorokoval.“

„Jakýpak prorokování,“ odmítal Breburda, „dyk ta banda se s tím netajila. Ten holomek Cholévka, když se namaže, křičí mi vždycky přes plot: ‚Revoluce eště přijde a pak budou mluvit automaty.‘ Ostatně, ten váš kolega, takovej malej tichej pán, jak mu kluci říkají Malej Sovět, ten vám to přece taky říkal, ne?“

„Ba říkal,“ doznal Popílek, „říkal mi to mockrát. Jenže já jsem myslel, že jen řeční z opice.“

„I bez toho jste si to mohl spočítat na prstech,“ pokračoval otec káravě, „po Polsku, Rumunsku, Maďarsku a Bulharsku jsme museli přijít na řadu my.“

„Já myslel, že se to u nás nemůže stát, že jsme inteligentní národ...“

„Jo, inteligentní národ,“ usmál se otec shovívavě, „to byste musil nějaký čas žít pod jednou střešou s našima komunistama. Vy jste, profesore, vždycky moc myslel. Já se pamatuju, jak jste se jednou nalíznul a pustil jste se do mě, proč nejsem komunista. Že prej jako pracující člověk tam mám dávno být a vy tam nejste proto, že jste si eště dost neosvojil to jejich učení. Vy jste tenkrát velebil ten jejich ráj. Já jsem vám jen říkal, co vím od parketáře Fikejze, kterej tam žil třináct let, a vy jste mě div nesežral. Já vám to nevyčítám, taky jsem měl v mládí doby, kdy jsem byl pro to nadšený.“

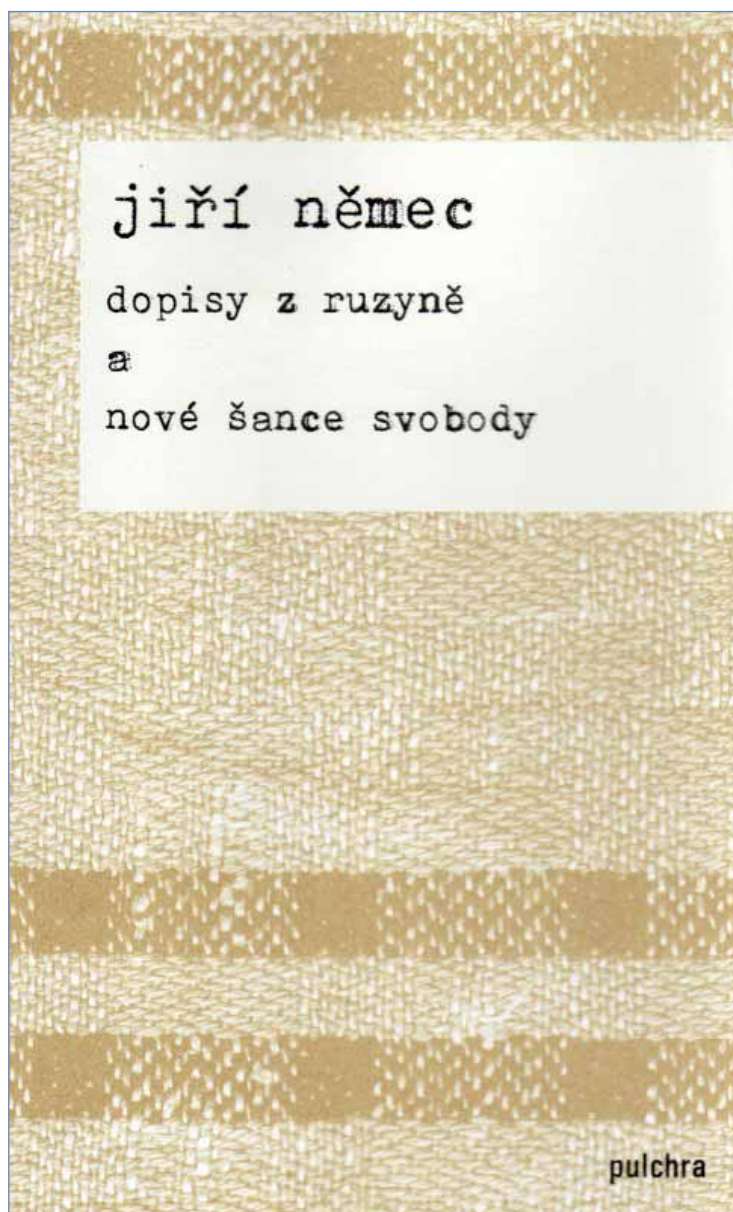
„Byli jsme všichni naivní idealisté,“ vzdychl bývalý levicový intelektuál profesor Popílek.

„Byli jsme všichni volové,“ souhlasil otec, „proto nám tohleto patří. My to potřebujeme jako koza drbání. Musím si to užít, a jestli za něco stojíme, tak nás to vzpomíná.“

Nestojíme za nic, aspoň to už víme.

Zadruhé

Když se řekne vlivný intelektuál, kdo se tím vlastně myslí? Ti viditelní, nebo naopak ti skrytí, kteří však odvedli nejvíc práce? Odeon a celý ten „sendvič“ vztahů kolem něj by nebyl úplný, pokud by v něm nefungoval Miloslav Žilina. Zůstala po něm jedna kniha, která se moc neprodávala, a jeho jméno pomalu zmizí z povědomí. Ale bez této baterie by byl strojek mrtvý. Podobně to bylo s Jiřím Němcem (1932–2011). Klinický psycholog povoláním, ale především filozof a zarputilec a umanutek pro všechny ty, kteří se rádi umějí domluvit a jsou ochotni sestoupit o pár schodů níž, jen aby se věci vyřídily. O marxismu a všech jeho výhoncích měl jasno, nemusel dělat salta a přemety. Díky němu se v šedesátých letech vrátil do hry, ale spoň připomenutím, Josef Florian, to on připravil sborník *Křesťanství dnes* (s Vyleťalovou obálkou, psal se rok 1969). V Chartě patřil k těm „nesmiřitelným“ a jeho byt

Podobně to bylo s Jiřím Němcem (1932–2011). Klinický psycholog povoláním, ale především filozof a zarputilec a umanutek pro všechny ty, kteří se rádi umějí domluvit a jsou ochotni sestoupit o pár schodů níž, jen aby se věci vyřídily. O marxismu a všech jeho výhoncích měl jasno, nemusel dělat salta a přemety. Díky němu se v šedesátých letech vrátil

LADĚ / KALNÁ

v Ječné se stal nejen pro obyvatele Prahy oázou nenormalizace. Nebo taky nenormality, vzhledem k otázce, co je a co není normální. Nakladatelství Pulchra vydalo v roce 2011 jeho *Dopisy z Ruzyně a Nové šance svobody*. Dopisy z vězení manželce Daně a dětem (1979) jsou ukázkou, jak se do praxe uvádí Flornova teze o Hoře Studia. Kniha jako univerzita, život v knihách, možná až přílišná víra v psané slovo, jako by Němec nevěřil, že může dojít i k jeho karikatuře, k zneuctění, využití, k „ideologické diverzi“.

V dopise dceři Pavle, 12. 9. 1979: *Já sám si doplňuji vzdělání četbou klasiků. Přečetl jsem s velkou chutí Ztracené iluze od Balzaka, Luciena Leuvena od Stendhala a teď jsem v Nadějných vyhlídkách od Dickense. Ke všemu bych rád přičinil nějaké poznámky, ale uvědomuju si, že by to nemuselo být moc zajímavé. Spíš mě k tomu taky ponouká to, že každá z těch knih je ozdobena doslovem (podobně jako ten Mannův Doktor Faustus, kterého už jsem dočetl předtím; ten měl ve vydá-*

ní zde doslov od Ernsta Fischera v jeho předposlední fázi – a přes mé výhrady ke knize, která se mi pak od polovičky líbila o něco víc, tohle si autor přece snad nezasloužil). Ty doslovy. To jsou něco jako naprosto empirické a nepopíratelné posmrtné tresty.

Neodpustím si dodat, že jméno Ernsta Fischera, té komety šedesátých let, je dnes úspěšně zapomenuto, přestože jeho milec Jiří Hájek s ním kulturně obcoval, seč mohl.

Říkám si tak, co by asi dělali ti současní pravověrní, ti, kteří jediní vědí, co je literatura, ti, kteří udílejí knížecí rady, ale nemějí číst, protože literatura je pro ně jen hmota k vážení a měření, k vlastnímu ukójování, kdyby se dostali do lapáku. Asi by se umasturbovali k smrti. Co jinak.

Zatřetí

Čtvrtého dubna, děláje pomazánku z uzené ryby, jsem jen koutkem oka sledoval v tele-

vizi předávání cen Magnesia Litera. Ne že bych si nějak zásadně potrpěl na „vznešenost“ podobných akcí, ale jakékoliv umělecké obřadnictví v téhle zemi neumíme. Kdyby to aspoň mělo „švejkovský vocas“. Místo toho jen takové pokusničení podle „Malého chemika“.

Druhý den ráno mě v práci navštívil přispěvatel DA ze Žatce a donesl mi básnickou sbírku Ivana Diviše, která mi chyběla. *Odchod z Čech.*

Tak jsem si udělal divišovský čtvrtek:

*Syt doktorácké magie,
syť exitácké manie,
syť msty i sebmsty,
všesteb z rozervaných outrob, ničení přírody
i všeho, co psáno jest
v mojí mateřštině: co psáno jest –
ne řečeno!*

*syť Dyka, presidenta Nadrobitele,
Rozdrobitele, Dovršitele,
syť Václaváku ohnípanéhho Domem potravin,
syť výhledu na Hrad, kde potmě mrdá Husák.*

První vydání, Mnichov, 1981. To byla moje opožděná Magnesia Litera.

Začtvrté

Tak zase po čase mě vzala česká muzika, v tomhle případě tedy skupina Ladě – nebo LADĚ? Jejich třetí deska *Kalná* (nebo *KALNÁ?*) vyšla u Indies Scope Records v roce 2011. Točil jsem ji 12 hodin pořád dokola. Dokolalalalala. Brát mě to začalo asi tak po třech hodinách. Teď už mám v sobě kalno až běda. Všechny zdroje jsou tam zřetelně cítit, počínaje Plasty.

Je to asi tím

Je to asi tím

že mlha domy ujídá

a trochu voní

Je to asi tím

že smutkem ohnutý hřeb

do nártu studí

...a Věřin prs je bílý

jako Ladův kraj

...a Věřin prs je bílý

...nemohu jít...

...nemohu stát...

Je to asi tím

topiči slepý jsem nevidím

a mívám

Je to asi tím

že vřelý dotek v kraji těl

náhle mizí

...a Věřin prs je bílý

jako Ladův kraj

...a Věřin prs je

Jestli je Věřin prs bílý jako Ladův kraj, pak je ještě čemu věřit a v co doufat. Pak je možno ještě být v naději... Viz www.lade.cz.

Jakub Šofar

V dopise dceři Pavle, 12. 9. 1979: Já sám si doplňuji vzdělání četbou klasiků.

Přečetl jsem s velkou chutí Ztracené iluze

od Balzaka, Luciena Leuwena od

Stendhala a teď jsem v Nadějných

vyhlídkách od Dickense. Ke všemu bych

rád přičinil nějaké poznámky, ale

uvědomuju si, že by to nemuselo být moc

zajímavé. Spíš mě k tomu taky ponouká

to, že každá z těch knih je ozdobena

doslovem (podobně jako ten Mannův

Doktor Faustus, kterého už jsem dočetl

předtím; ten měl ve vydání zde doslov od

Ernsta Fischera v jeho předposlední fázi

– a přes mé výhrady ke knize, která se mi

pak od polovičky líbila o něco víc, tohle si

autor přece snad nezasloužil). Ty doslovy.

To jsou něco jako naprosto empirické

a nepopíratelné posmrtné tresty.

Neodpustím si dodat, že jméno Ernsta

Fischera, té komety šedesátých let, je

dnes úspěšně zapomenuto, přestože

jeho milec Jiří Hájek s ním kulturně

obcoval, seč mohl.

Z antikvariátních banánovek

S
trky fr
ky b
aňánov
vky

Karel Mensinger
se narodil roku
1813 v Týnici nad

Labem. Po

vystudování

bohosloví pobýval na

farách v Nových

Dvorech a Heřmanově

Městci, než se stal vojenským

kaplanem Reisingrova pluku

v Miláně. Kvůli tomu, že se připojil k slovanské legii a italským vlastencům,

byl rakouskou vládou coby zběh odsouzen k trestu smrti. V italské

emigraci působil v Alessandrii, kde byl jmenován profesorem německého

jazyka na Colleggio nazionale. Zemřel v Miláně v roce 1892.

Pojednání o pramenech Labských bylo poprvé otištěno

roku 1844 v Časopise Českého musea.

Č A S O P I S
ČESKÉHO MUSEUM.

18
OSMNÁCTÝ ROČNÍK.

SWAZEK PRVNÍ.

W. PRAZE,
NÁKLADEM ČESKÉHO MUSEUM.
1844.

Pojednání o pramenech Labských

Slyšel jsem začasť od mnohých cestovatelů, kterak se po plátech po Hronu a Váhu plavili; viděl jsem i sám očitě, kterak v Praze po Vltavě dřeva po koncích prodlabaná a prostrčenou tyčkou spojená, ploula; vznikla tu ve mně myšlenka, bych prameny po Labi plovoucí poněkud alespoň popsal, a to tím více, jelikož od krajanů našich zhotoveny, hojnost takových pojmenování a způsobů mluvení v sobě obsahují, aniž lze jich v jakém slovníku nalézt, ba ani Němci v okolí Roudnickém a Litoměřickém žijící neumí jich pojmenovati. Podle hodnověrného ústního podání usadilo se před dávnými časy několik Hollandčanů v Týnci nad Labem; zbudovali sobě dům na náměstí, proti radnímu domu, pod číslem 86. Tito Hollandčané v okolních lesích Chlumeckých, Radovesnických a Týneckých množství dubů káceli, nařezané z nich fošny v vory, a tyto v prameny spojovali a tak po Labi do otčiny své plavili. Ústní podání toto tím více hodnověrnosti nabývá, povíme-li, že v Týnci, ještě as před 50ti lety veskrz jen česká (dílem vlastnostná, dílem od pojmenování živočichů vzatá) přijímá se nacházela, a uprostřed nich tři naskrz německého původu, totiž Spezinger, Heisinger, Mensinger, aniž jich lze v celém okolí nalézt. Nejvíce pramenů dělá se na Orlicích v Královéhradecku, počínaje od Potštýna, Borohrádku, u Třeběchovic, ale i na Valech mezi Pardubicemi a Přeloučí.

1. Hotovení vorů

Dříví k pramenům určené v pravý čas v lese pokácené svozí se na příhodný břeh, tu se trámy neb krovy na podložce naválí a do jisté míry (míra tato jest šířka otvory mostu v Králové Hradci u Moravské brány), šířky totiž, vespolek spojí, nebo délka dřev těchto 30, i více loktů obnáší, zvláště u pramenů pro cizinu (Hamburk) určených. Na těchto podkladcích se dřeva k sobě sešikují tak, aby jedno k druhému dobře přilehlo, a žádných děr neb mezer mezi nimi nebylo; díra takováto, z křivosti dřeva povstala, nazývá se spára a nebývá plavcům nikdy vítána, jelikož malý neb krátký náklad, jako sáhové dříví, loukotě neb šindel snadno nimi propadne. Takto sešikovaná dřeva se po obou koncích zvláště k tomu zhotovenými nebozezy neb šnejdary provrtají a sice první díra as 6 coulů od kraje, a druhá dle potřeby 3, 4 coule dále, taktéž i na druhém konci, a tak

u všech h a l u z. Mezi tyto vyvrtané díry položí se několik coulů (3–4) tlusté, zdravé dřevu, kteréžto, protože mezi vyvrtanými děrami jest, vrtí se nazývá; přes tuto vrť se nyní slabé, tenké h o u ž v e do těch děr zapustí, a tvrdými kolíky neb cvoky ubijí neb upevní; houžve tyto nazývají se od sloučení slukami. Pro větší jistotu, aby totiž haluze lépe pohromadě držely, jsou i uprostřed těchto dřev 1 neb 2 mnohem ale slabší dřeva, jen po koncích přibitá; je-li ale náklad velmi těžký, neb má-li se dub ohromné velikosti a k tomu drnový, který, jak známo, na dno padne, plaviti, musejí se vrtě dvojnásobně uvtati a ubiti; pokračují haluze v takovémto seřazení dřev nazývají se okrajnicemi.

2. Pojmenování jednotlivých vorů

Dřeva takto navrtaná a ubitá nazýváme vorem (Tafel) a 24 takových vorů dělá jeden pramen (Floss). Vor takto připravený do vody se po podkladcích, vodou namočených, shoupne a k děláni drahého se přikročí. Nejsou však všechny vory stejné (mimo šířku), ani délka dřev nepůsobí rozdíl, ale množství dřev neb haluz v celek spojených, aneb zvláštní upotřebení voru, dává jemu zvláštní význam. První vor ze svršků stromových zbitý, jest nejslabší, čítá začasť až i 16 haluz a sluje předák (přední); na něm spočívá veslo jedno, z hodné haluze vysekané, rovné, na konci břitké, aby volně do vody zapadlo. Veslo toto spočívá na zvlášť k tomu zřízeném podstavku, s h 1 a v í nazvaném, a jest mezi dvěma kolíky neb klanice m i upevněno, od jedné klanice k druhé jde zavrtaná, v kličku spletená houžvička; tato se vrchem nad veslem spojí, aby se vyndati nemohla, a nazývá se s v í r k a. Druhý vor o něco silnější prvnějšího nazývá se špižníkem, od spíže na něm uhostené; na tomto voru nachází se nejvíce ohnisko z drnu urobené, k vaření potravy plavců způsobené, a bouda z několika pozdvižených prken pro potravu, náradí a šatstvo plavců. Nyní následují vory povždy z silnějších dřev zbité, a dle počtu haluz jmenují se d v a n á c t n í k, d e s á t e k, d e v í t n í k, o s m á k, s e d m á k, š e s t á k. Dle potřeby, jaké se hodí, nazývají se též stěnáky, křováky neb trámovými vory.

Houžve tyto v provaz spletené nazývají se vázáním předním neb zadním, jak se totiž buď u předního (tenkého) neb zadního konce (tlustého) nacházejí. Vázání toto, ačkoli přesilné, někdy se mžiknutím přerazí, nejvíce, když se ze splavu jede, a proto se musí vždy před spouštěním vodou pocákati neb navlažiti, aby vláčnější bylo. Mimo to výše zmíněné nachází se na prameně ještě jiná vázání, a sice mezi předákem a špižníkem, a mezi tímto a následujícím vorem a sice jedno tak zvané krátké a druhé dlouhé.

O šesti dřevách nazývá se kladák, z takového se nejvíce jen prkna řeží; poslední vor nazývá se šrekař od šreků, nimiž se pramen v běhu svém zastaviti může aneb alespoň pozdržeti.

3. Potřebnosti pramenů

Mimo nadzminěné veslo na předáku nachází se tam i lávka pro veslaře, a nápotom ošter, haluz 4sáhová neb menší, dle délky předáku useknutá; jest to haluz zdravá, krovová. Obzvláštního není na ní nic jiného, leč že na tenkém konci bukový as loket dlouhý a coul tlustý kolík navlíknutý má, na zadním ale konci, tu, kde pod vrť špižníka přijde povrchu, a as loket dále ku předu, t. j. jak je velká mezera mezi vrtí špižníka a vrtí předáka, na spodní straně vysekaná jest, by dílem lépe přilehla a dílem se nezvrtla. Ošter tento potřebuje se jen při spouštění pramenu ze splavu neb jezu a sice následujícím způsobem: Ve špižníku vysekne se prostřední haluz několik (8 neb 10) coulů za přední vrť (u tenkého konce), do této spáry přijde tlustší konec oštera navlíknout, takže to vysekané místo na ošteru pod vrť špižníka dolehne, druhé ale vyseknuté místo na vrť zadní předáka dopadne, konec tenký oštera ale na způsob kříže polovyzdviženého do výšky se pne; tento tak do výšky čnějící kříž se vahou 2 chlapů neb plavců až k haluzám předáku sehne a zde na kříž na houžev k tomu účelu zde upevněnou (svirkou nazvanou) uváže. Takovýmto snížením oštera zdvihne se přední konec předáka lehkého as na 1 loket do výšky a nyní volno s ním ze vrat dolů se spustiti, neb se není obávat, že se zažere, to jest že vorpřední z velké výšky nadstavové přijda pod stav přímo do hlubiny na dno nezajede, ale povždy na povrchu zůstane. Ale i tenkrát, když již pramen ze vrat sjel,

musí ještě ošter službu svou konati, neb pramen rozehnáný nemohl by v tiché vodě pod jezem stačiti, rozličně by se kroutil a lámal, předák ale nad hladinu vyvýšený, všemu tomu vyhoví; jakmile ale pramen se ustanovil i ošter se vyndá, nebo zadní díl předáku jest ohnutím tímto ve vodě pohroužen, a tu by musel veslař zbytečně moknouti. Když se praví: »Plavci mají již v y š t í ř e n o«, znamená to, že již jsou zcela uchystáni a přihotoveni spouštěti, t. j. ze vrat plaviti. Jiná potřebnost pramenů jsou houžve, tyto se z mladých smrčků, jedlí a bříz nad ohněm v provazy zkroutí a k všelikým potřebám ukládají. Největší službu konají u svázání jednotlivých vorů vespolek, což se následným způsobem děje. Založí se totiž za třetí haluz a z obou krajů pod vrť zadní i přední silná houžev a na oko se zaklesne; potom se konec houžve stočené pod vrť druhého voru podvíkne, a následovně i z druhého voru založená houžev k první přidá a co nějaký provaz silně splítá a palici přitahuje. Kdykoliv jeden neb druhý konec vrť protější dosáhne, podvlekne se opět, a to tak dlouho, až houžev dojde. Houžve tyto v provaz spletené nazývají se vázáním předním neb zadním, jak se totiž buď u předního (tenkého) neb zadního konce (tlustého) nacházejí. Vázání toto, ačkoli přesilné, někdy se mžiknutím přerazí, nejvíce, když se ze splavu jede, a proto se musí vždy před spouštěním vodou pocákati neb navlažiti, aby vláčnější bylo. Mimo to výše zmíněné nachází se na prameně ještě jiná vázání, a sice mezi předákem a špižníkem, a mezi tímto a následujícím vorem a sice jedno tak zvané krátké a druhé dlouhé. Tyto tři nadzminěné vory jsou totiž volným dlouhým vázáním k sobě pod vrtě přivázány a mimo to jest i jiné, délku ostatních vázání mající, ale jen pod jednu vrť uvázané. Na druhém konci toho samého vázání jest jen oko z houžví spletené, a to se v čas potřeby pod vrť následujícího voru podvlekne, kolíkem

upevní. Krátké toto vázání nazývá se svírka; »p u s ť s v í r k o u« znamená »povol vorům«, a to dle potřeby buď na obou, buď na té neb oné straně. Jiná potřebnost jest tak nazvaný t ě h e 1. Těhel jest bříza 3–4 sáhy dlouhá a co mužská ruka silná. Na dolejší konci zavrtá se do ní houžev, těhelnice nazvaná a splete se v oko; navrchu udělá se jiné oko z pozůstalých větvíček břízových. Chtějí-li plavci sobě noční dobou odpočinouti, musí pro prameny na příhodném místě upevniti. Tak se dílem těmito těhly stává. Spodní oko houževné podvlíkně se totiž pod vrť některého voru a tam se provlíknutým kolíkem, zavírkou, upevní; druhé ale oko proutkové hodí se na břeh a tam se buď mezi 2 stromy, neb parohy stromů provlíknutým sochořem upevní; neb se křížem koly do země zatlukou, a na ně potomně oko navlíkne. V čas potřeby může se z trhané latě těhel udělati, jenže se po obou koncích houžve zavrtati musí. Nejpotřebnější jsou však tak nazvané š r e k y. To jsou haluze dosti silné, jeden sáh neb i dva dlouhé; musí býti z dobrého pružného dřeva, nejlépe habrového; při menší a mělčejší vodě postačí i měkké. Tyto šrekky se nacházejí na posledním voru, od nich samých šrekař nazvaném. Vor tento jest nejchatrnější ze všech a takorba jen ze zbytků složen, začasť ale tu nejlepší a největší službu prokazuje. Třetí haluz od kraje s obou stran jest v prostředku vyseknutá; v spárách těchto leží nadzminěné šrekky. Oučel jejich jest, dle libosti pramen kdekoliv zastaviti neb alespoň v nesmírném běhu zadržovati. To se stává při spouštění ze stavu, zvláště je-li blízko pod jezem most dřevěný, jako v Brandýse, kdežto i nejvíceň plavec ubrániti by se nemohl a vždycky po kobílách na most by vjel, (co se i často s, s velkou škodou stává), kdyby mu hozený šrek pramen v běhu nezdržoval a tak nepopřál, voru se uhnouti a mezi mostnice vjeti. Jakmile ale předposlední vor k stavu se blíží, musí se šrek povolití, jinak by se o práh spodní vrat přelomil i jiných škod natropil.

Aby ale šrek pramen zastaviti mohl, musí se sepřítí, a to mezi dvěma nad sebou položenými a silnými houžvemi upevněnými dřevy. Spodní nazývá se š r e k o v á vrť a hoření válec; po pravé straně jsou tato dřeva silnými houžvemi stojatě (neb jeden nad druhým as 1 loket do výše ční) spojena, což se velkým vázáním nazývá; po levé straně ale jen malým neb votouchovým vázáním. Aby ale toto malé vázání drželo, prostrčí se do hořeního konce tenká tyčka sáhodlouhá

a nyní se to vázání po vodě přes onen válec přehodí a jeden konec té tyčky pod válec zapne neb podklesne, druhý ale konec se svírkou upevní. Je-li potřeba šrekem pustiti, rozváže se jen ona svírka, tyčka se přes válec přehodí, a šrek v tom, nemaje na válci podpory, do spáry šrekové spadne. Ona dvě dřeva nesmí ale zhola nad sebou ležeti, než hoření musí o něco ku předu položeno býti. Šreková vrť jest k voru při vrtání; na ni přijdou latě neb cos podobného

V.

Pojednání o pramenách Labských.

Od Karla Mensingra.

Slyšel jsem začasť od mnohých cestowatelů, kterak se po pltích po Hronu a Wáhu plawili; widěl jsem i sám očitě, kterak w Praze po Moldawě dřewa po koncích prodlabaná a prostrčenau tyčkau spojená, plaula; vznikla tu we mně myšlénka, bych prameny po Labi plauci poněkud alespoň popsal, a to tím wíce, jelikož od krajanů našich zhotoweny, hojnost takových pojmenowání a způsobů mluwení w sobě obsahují, aniž lze jich w jakém slowníku naléztí, ba ani Němci w okolí Raudnickém a Litoměřickém žijící neumí jich pojmenowati. Dle hodnowěrného ústního podání usadilo se před dáwnými časy několik Hollandčanů w Týnici nad Labem, zbudowawše sobě dům na náměstí, proti radnímu domu, pod číslem 86. Tito Hollandčané w okolních lesích Chlumeckých, Radowesnických a Týneckých množství dubů káceli, nařezané z nich fošny w worry, a tyto w prameny spojowali a tak po Labi do otčiny své plawili. Ústní podání toto tím wíce hodnowěrnosti nabýwá, powíme-li, že w Týnici, ještě as před 50ti lety weskrz jen česká (dílem vlastnostná, dílem od pojmenowání živočichů wzatá) přijímá se nacházela, a u prostřed nich tři naskrz německého původu, totiž Spezinger, Heisinger, Mensinger, aniž jich lze w celém okolí naléztí. — Nejwíce pramenů dělá se na Orlicích

a potom teprv válec k ní připevněný. Mezi šrekovou vrtí a válec se šrek Postaví a šrekovou spodní špičkou buď na levo neb na pravo podvrtne a do země zaráží a tak mezi zemí a těmi válci se škrtí a pramen zastavuje. V písku a bahně snadno se zažere, na skalnaté půdě ale mnoho strachu plavci nažene, ano často velkým násilím ze splavil mezi šrekovou vrtí a válcem se jakožto tvrdý a silný jsa přeždíme, a neopatrného snadno zabije. Na skalnaté půdě se šrek při jediném spouštění o čtvrt lokte ubrousí. Každý šrekař má dva šreky, pravý a levý. Levého šreku se obvykle užívá, jelikož válec na této straně pohyblivý jest; lze jenom tyčku nepatrnou s připevněnou na ní a okolo válce ovinutou houžvi odhoditi a šrek nemaje podpory, musí do spáry spadnouti; pravý šrek se při delším stání ku př. přes noc hodí, a to pro větší bezpečnost. Roste-li ale voda, nesmí se plavec přes noc na šreky spolehnouti, neb je voda i s pramenem pozdvihne, a tu musí dobří těhlové pomoci. Plavci pro krátkost nejmenují vždycky šrek, ale obvykle jen říkají: »hod ho«, »pusť ho« aneb jen pouhým pokynutím ruky neb klobouku ukazují. Jiná nevyhnutelná potřebnost jsou bidla plavecká, totiž 20 i více loket dlouhé smrkové neb jedlové tyčky dobře oškrábané a na spodním konci ostrancem okované. Tři bidla postačují, ale bývá vždycky i čtvrté vejražní pro příhodu. Další nevyhnutelná potřebnost ku plavení pramenů po řekách již přeplněných jest tak zvané podvázání; to jest na předním konci jednoho každého voru, vyjma špižník a šrekař, jest opět na vrti z houžvi oko dosti prostranné spleteno, do něhož se při spouštění sochor výpona nazvaný podvalí, takže jeho konce na obě vrtě sahají. Náčiní toto k tomu slouží, aby jeden vor na druhý nevlezl, to jest zadní na přední; neboť jak známo, musí se se splavu často s hodné výšky (jako u Veletova, kdežto stav na dva mlýny a to jeden ? hodiny nad splavem vzdálený vodu nadržovati musí), plaviti; jeden vor spadne již

ze vrat neb podlahy, a druhý ještě na ní jest; tento by snadno přes něj vjel a jej pohroužil; tomu vyhoví sochor silný; nebo jelikož na obou vrtích leží, musí se oba vory v rovnováze dolů plaviti; pod jezem se ale i tyto sochory z ok vyndají, a od Mělníka nebývají již k platnosti; nebo tam jsou jezy již k vůli lodím protrhány. Poslední potřeba pramenů jsou notné sochory, aby se, když by při spouštění aneb i plavbou buď na suchu uvázly, buď na skálu neb zkácený a zkamenilý dub udeřily, zdvihati mohli.

4. Názvy a počet plavců

Lidé prameny po Labi plavící nazývají se plavci, a podle počtu chlapů, t. j. lidí, nechá se i o počtu pramenů souditi, nebo pramen jeden ze 24–25 vorů sestávající bývá třemi opatrován. První slove veslař, druhý dělník a třetí š r e k á r n í k. Veslař musí nejen člověk silný, ale spolu i velmi obratný býti, a nejen vlastnosti vody a zákony její (arcit' jen ze zkušenosti) znáti, ale i po celém Labi všechny hloubky a mělčiny, všechny skryté skaliny neb jiné nebezpečné věci, jako stromy atd. znáti; on musí veslem celý pramen řídit; a proto se ne každý za veslaře hodí, a mnohému, který mnoho let již plaví, nemůže se veslo svěřiti; takový také na věky jen při šreku zůstává. Na druhém stupni jest bidelník jako nějaký pobočník veslaře, neb mu musí napořád pohotově býti, a buď pomáhati veslovati, neb n a t l a č o v a t i, neb i svrchu zmíněnou pravou neb levou svírkou pouštět atd.

5. Způsoby spouštění

Jeden každý jez neb stav jest majetností buď nějaké vrchnosti (jako veletovský, bran-

dýský), aneb jednotlivých privátních osob (labsko-týnecký), k tomu účelu s náramným nákladem vystaven, aby vodu zadržoval, a tak přistaveným k němu mlýnům dostatek vody poskytoval. U jednoho neb druhého konce tohoto jezu jest průtrž učiněna pro plavení pramenů, ale i pro vypouštění zbytečné škodlivé vody, a tato průtrž nazývá se splav neb vrata. Vrata tato jsou vespod silnými fošnami takorba vydlážděna, a po krajích dubovými stěnami, které okřídli jmenují, vyložena. Hoření, práh nesmí mlynář podle své vůle zasaditi; nýbrž ouřad musí určit hloubku neb výšku jeho, aby se lukám a polím nad jezem ležícím neublížilo. Přes vrata tato klade se silný, do kostky otesaný trám, aby se v čas malé vody po jeze s jedné na druhou stranu choditi mohlo. Trám tento nazývá se chodba. Za tuto chodbu a za vrchní práh kladou se stojmo dřeva as 4–5 coulů silná, česlice, a za tyto opět lehmo prkna, aby voda otvorem tímto zbytečně neutíkala. Ma-jí-li se ale prameny spouštět, musí se toto vše odstranit čili vyhradit. Výhrada tato začasť mnoho peněz stojí a s velkou mrzutostí se vyjednává, zvláště při nedostatku vody, kdežto začasť půl dne nadržovati musí, aby dosti vody měli, a když splaví, opět poznovu, neb zase na suchu vězí: a tu se stává, že ubohý plavec chtěj nechtěj mnohonásobné měsíčné zaplatiti musí, mlynáři za vodu, co by v ní semlít mohl, stárkovi od výhrady, a rybáři od schytání česlic a prken pozvednutím schodby podplulých. Když se plavec o výhradu uchází a smlouvá, praví se, »vyjednává výhradu«; potom přijde spouštění. Při některém jezu, jako v Labském Kostelci a na Obříství spouští se po celém prameni najednou. Jinde, jako v Labské Týnici po půlách neb 12 vorách a jinde, jako v Poděbradech, na p a r t y neb d í l c e, 3, 4, 5 vorů jen v sobě obsahující a to pro písek pod vraty nakupený. Aby ale pokaždé s jedním každým oddělením na tomto písku se neoctnuli, spouštějí na základku; totiž spustí několik vorů a obklopí nimi celý

ten písek; na ty vory se postaví se sochory a očekávají přicházejících a po nemilém dosti se setkání je sezdvihnou neb odstrčí, aby dále plynouti mohly; naposléz i tyto založené vory se zdvihají a za nimi si pospíší a pod jezem opět v jeden celek vše uváží.

6. O nákladu pramenů

Náklad pramenů jest dvojí, dlouhý a krátký. Haluze totiž ve vory spojené nazývají se spodky a náklad s v r š k e m. Dlouhý náklad jsou: latě řezané i trhané, tyčky chmelové i vinné, voje, prkna a žerdě. Krátký náklad: čtvrtě, loukotě, šindel a dříví sáhové. Potopuje-li se vor pod nákladem, praví se, »vor jest p ř e l o ž e n«; je-li ale tíže nákladu voru přiměřena a dobře urovnána, praví se, »vor jest dobře u 1 o ž e n«. Borák nenese nákladu nebo i sám mezi suchými se umístiti musí, suchý vor ale i 2 sáhy dříví nese. Aby náklad, zvláště prkna a latě na holých dřevích neležel, položí se napříč jednoho každého voru dvě až čtyři tenké žerdě, podkládky, a tyto se po koncích na okrajnicích přibíjí. Aby ale náklad vrchem nesplaval, obváže se houžvemi, což se o u v i n k e m nazývá.

7. Názvy rozdílné pramenů

Dle nákladu, který pramen nese, aneb nímž uložen jest, nazývá se prkenný neb dřevěný, sáhovým, měkkým neb tvrdým dřívím naplněný. Jsou-li všechny haluze načisto oloupané, nazývá se k l a b o u č e; jsou-li ale pod korou, k o r n é, aneb ze samých borovic, b o r á k. Je-li více pramenů na vodě

vedle sebe, nazývá se nejposlednější od břehu n á v o d n í, a nejbližší ku břehu b ř e ž n í.

8. Díly pramena

Svrchu již praveno, že pramen 24–25 vorů počítá; tyto se ale opět na dva hlavní díly dělí; totiž na p ů l y. Každá z těchto pol má své vlastní veslo i šreky. Silnější nazývá se přední a slabší zadní půlou. Pramen proto na dvě půly rozdělen jest, aby se pohodlněji spouštěti a plaviti mohlo. Je-li ale řečiště prostranné, spojí se obě půly do šrekaře přední za c h b y neb h o u ž v e, k tomu cíli do předáku tak zadělané, že se v okamžení opět rozdělati mohou.

9. Urovnání vorů

Není tomu dávno, co teprv počali horáci prameny své až do Litoměřic a dále plaviti; neb neznavše polohy řečiště a obávající se stavů nahromaděných, vždycky bez výminky pramenů svých v Týnici nad Labem jako v nějakém přístavu odprodávali a zanechávali. Plavci týnečtí se ale v brzce smutnou začasté zkušeností přesvědčili, že urovnání vorů, to jest pořádek, v němž jeden vor za druhým nastupuje, nebyl pravý, to jest další plavbě přiměřený, a proto přinuceni se viděli jednotlivé vory vyváhati a na jiná místa je dávat; to nazvali vory převáděti. Z hor se nejvíce dříví a jiných potřeb naloží, částí pádové ohně a zápořád šindelem neb došky krýti i v obchodu tomto dřevním mnohou změnu způsobily. Proto se dříví sáhové nejvíce ven vyloží, na to místo ale prkna, latě od Seče a podél celé Chrudimky nařezané do Týnice svezou, a tu se nimi pramen teprv náležitě uloží, jelikož na Orlici začasté rádi jsou, když holé vory pro nedostatek vody smeknou. Stojí-li ale pramen na jedné, a zá-

soba prken a latí na druhé straně, nemusí se tam celý pramen přeplavit, ale jen několik vorů, a to sice předák, spižník, a ještě jeden neb dva nanejvýš.

10. Dodatek o řečišti Labském

Ke konci bude i slušno o nějakých případech plaveckých zmínku učiniti. Voda otvorem vrat najednou puštěná, nemohouc bezprostředně pod vraty rychlému přítoku z místa se uhybovati, počne se vařiti, a vlny i na 20 loket délky dosti vysoko házeti, a to se nazývá peřej neb strumen; o něm se praví, »strumeň hází v levo neb v pravo«; tomu musí umět veslař vyhověti, aby buď na břeh neb jesep zahrán nebyl. Prudký záhyb v řečišti, kde se voda od jedné strany mocně na druhou přelévá a tam dolinu vymílá, nazýváme p á ž, a jeli do lokte špičatá, krutá páž; v takové se musí svírkami pouštěti. Na mnohých místech Labe mnoho škod ročně natropilo, i byli přinuceni jiné řečiště jemu vykáhati; toto nové oužlabí nazývá se překopaná; jeli jsme překopanou, staré řečiště ale počne se zapěno vati a slove staré Labe; je-li v řece na některém místě mělko, tak sice, že voda šerí, a patrně z jedné strany na druhou se přelévá, sluje místo takové řada. Při spouštění často se vor zkřiví, totiž vyšine se ze své podlouhlé čtverhranné podoby, a tu se říká o něm »vor zkosený«; zkroutí-li se ale pramen při plavbě do půlkola, praví se: »bok se nalil« a ten musí veslař vyraziti, to jest pramen rovně po vodě narovnat. Jestliže voda prudce k jednomu břehu se slévá a nedá-li veslař před časem na to pozor, snadno předákem do břehu vrazí neb i také, pak-li břeh vysoký není, na suchu se octne, tu se praví, z a c e l i l předákem.

Připravil
Michal Šanda

S

trky fr
ky b
aňáno
vky

Aktualita: Z květnových bojů – zabarikádovaný magistrát

Sa Liszt a Wagner...

trky

ky

aňanc

vky

v Piešťanech

2.

Ale tvoříme
Vesmír!

3.

No právě...

H
ry be
z h
ranic

Maria Goos Fuk!

0. Int. vozu před domem Jardy, večer. LAURA. MARTIN.

Laura (17) se miluje s Martinem (40) v jeho voze. To může trvat libovolně dlouho a může to mít různou podobu. Každopádně na konci aktu se Martin rychle zakryje sakem nebo jinou částí kostýmu a provinile se rozhlíží kolem sebe, také do zpětných zrcátek vozu.

Laura: Co je?

Martin: Nic, koukám.

Laura: Bojíš se, že půjde máma s košem, jo?

Martin: Nebylo by to dobrý.

Laura: Myslím, že by si nás ani nevšimla. U nás se poslední dobou dějou mnohem zajímavější věci. (...) Včera na ni táta vytáhnul takovej ten velikej bodec na maso.

Martin: Ježíšmarjá!

Laura: Klídek. Jenom jí tím šermoval před očima. Pak se rozběhl a odklusal do garáže. Řešila se mnou, jestli to má nahlásit na policii. Říkám: Mami, ber to pozitivně. Osočila mě, že ji neberu vážně. Načež se vrátil tatínek s tím, že si vzal nějaký prášky, po kterých se mu udělalo blbě, protože se nesmějí kombinovat s alkoholem.

Martin: No jo, Jarda.

Laura: Zavolali jsme pohotovost.

Martin: Až tak?

Laura: Ale než přijeli, tak jemu se udělalo zase dobře, takže jsme to zrušili, jenomže oni zrovna v tu chvíli přijeli a otci to přišlo trapný, tak po mně chtěl, abych předstírala, že to mně se udělalo blbě.

Martin: To je celej on.

Laura: A matka se do něj pustila, že je zbabělec, a začalo to celý nanovo. Takže to, že spím s o dvacet let starším chlapem, je teď to nejmenší.

Martin: Jenom jsem myslel, že není dobrý bejt v autě přímo před vašim domem.

Laura: Ale jo, je to dobrý. Jinak bys to nedělal. Co?

Začne se mu opět věnovat. Tma. HUDBA.

1. Byt Petra, večer. PETR.

Scéna: prostorný loft s výhledem na město. Pár kusů drahého nábytku, na podlaze nebo na jakýchsi podstavcích možná několik originálních uměleckých objektů. Petr se už oblékl do postele (má tričko a boxerky) a telefonuje. Tlumený svit stolní lampy, jinak tma.

Petr: Podle mě máte špatné číslo. Ano, tak se jmenuju. Ano, to jsem já. To souhlasí. Naprosto souhlasí. To máte správně.

Přesně tak. Ano, ano. Takže ty věci tedy vážně chcete zpátky ode mě?

Jak – naivní!? Víte vy vůbec, jak moc se držím, abych na vás nemusel zvýšit hlas? Protože... tohle si ke mně vážně nedovolujete.. ne, já s tím problém nemám, já jsem to dokonce schopen vzít jako kompliment, ale od vás teda ani náhodou. (...) Samozřejmě že vás neznám osobně. Vy mě neznáte, já vás neznám, takže co kdybychom zavěsili? To mně osobně připadá jako docela rozumný nápad, zavěsit. Ne, já... jestli vás můžu přerušit... když už jsme u toho, jestli vás můžu... jestli vás na momentíček...

Petr zavěsí. Úplně strnul, je jako solný sloup, skoro jako by zapomněl dýchat. Ticho. Jako v hypnóze se jde posadit na gauč. Jakmile se rozezvóní telefon, rychle zvedne sluchátko a začne neprodleně mluvit.

Petr: Ano?... Ne, ne... takže teď to hodláte celé překroutit. Vy to prostě celé převracíte o sto osmdesát stupňů! (*Najednou se vážně naštvě.*) To je ale naprosto irrelevantní, jestli jsem s tím měl, nebo neměl počítat. Vy jste s tím měli počítat! Ne! Ne! Vy... já... ale já... Můžu se vrátit k věci? Vy po mně žádáte... na nic nejsem připravený!... zavoláte si po desáté, což je mimochodem naprosto nezdvořilé, nikdo mi nikdy neřekl jediné slovo proti... a teď mi najednou voláte rovnou vy... samozřejmě vím, kdo jste. Ale abych se vrátil k tomu vašemu naprosto nepřijatelnému požadavku... vy... to ode mě přece nemůžete jen tak chtít zpátky? To přece nemůžete?

Opět zprudka zavěsí. Přepadne ho krátký záchvat pláče. Když se telefon znovu ozve, chová se velmi emotivně.

Petr: Vy po mně chcete vrátit všechny dárky k narozeninám za uplynulých jednadvacet let. Takhle jsem to pochopil. Klidně mě opravte, jestli jsem to popletl. To prostě nejde! Já stejně nemůžu všechno vrátit, to prostě nejde. Protože je to moje! Moje! Nepatří to radnici, nepatří to vám, je to moje! Úplně legálně! Od kolegů. Od celého oddělení. Úplně od každého. Všechno bylo naprosto legální a věděl o tom každý! Takže i vedoucí oddělení Veronský. Takže jestli vás ještě něco zajímá, zavolejte si prosím pěkně Jakuba Veronského, kterého nakonec určitě znáte o moc líp než já, když spolu chodíte třikrát týdně plavat, a o víkendech ještě na kolo. Jestli vás to tedy nebude extra obtěžovat. Pokrytci! Pokrytci!

Zavěsí. Uvědomí si, co řekl naposled, a zarazí se.

Petr: Pokrytci?

Zvonek u dveří. Petr si jej splete s telefonem, vezme sluchátko.

Petr: Na ty pokrytce zapomeňte. To jsem tak nemyslel. S kým mluvím?

Položí sluchátko. Jde ke dveřím, otevře je. Tam je Jarda. Vleče s sebou tašku a kufr. Jarda se se špatně předstíranou bodrostí obrátí na Petra:

Jarda: Jdu se na tebe podívat. Aby ses tu sám nenudil.

Tma.

2. Byt Petra – o něco později, večer. PETR. JARDA.

Jarda sedí na pohovce, Petr stojí u linky. Oba mají v ruce pivo. Jardaova bunda leží na podlaze vedle tašky a kufru.

Jarda: Hádky, hádky, hádky. Ale vono to ani není o hádkách jako takovejch. U nás je to spíš vybíjená. Ale já si řek: Musíš to udělat teď, dokud se mezi váma ještě dá dýchat, protože víš, jak to končí. Ne že by moje manželství byla úplná katastrofa... ještě se fakt dovedeme spolu pobavit... no pobavit je možná... pobavit... občas se spolu něčemu zasmějeme... což je po těch letech normální, to já si zjišťoval... jasně, oba máme spoustu práce, jenomže v čím větším stresu jsme, tím větší to je nuda... .furt si něco pořizujeme, barák přetejká věcmi, ale zároveň je to všechno nějaký prázdný...sex je... konečná, totální konečná... ale to se všechno spraví. Ježíši, to je křeč. Ta ženská je v takový křeči.

Petr: Jaká?

Jarda: Kony, kdo asi.

Petr: Ale jdi. Kony v žádný křeči není.

Jarda: Tý ženský někde v mozku září obrázek dokonalého manželství jako maják a já tomu obrázku nestačím, protože Petře, a tohle nepodceňuj, dobrý manželství poznáš podle toho, jakou značku sušenek máte ve špajzu a čeho ze starších dobřejších časů se chytnete, když se vám to hrouť. Jestli se vůbec máte čeho chytit. Protože tenhle chlap a tamta ženská byli kdysi mladej kluk a mladá holka, měli se rádi... smáli se spolu... ta radost pro radost. Jak takový věci slábnou... ztrácej se... až se ztratěj docela... to se nedá pochopit.

Jde si nalít dalšího panáka.

Jenom si trošku loknout čerstvého
vzduchu. Vydechnout si. Ale ona
mě pronásledovala. V mém
vlastním domě. Najednou stála
v předsíni a křičela na mě do
kuchyně: „Nikdy ti to neodpustím!“
To je, Petře, vážně celkem jedno,
o co šlo. Ale najednou se proberu
a koukám, že v ruce držím jehlu
na maso. Jehlu na maso. Nikdo
nevolá „večeře!“, nikde neseď
hosti, na stole nestojí limonáda
ani ubrousky ani nikdo nic
neslaví... jenom já v ruce držím
tuhle obří jehlu. Schválně si nás
představ. Kony v noční košili, já
s napřaženou jehlou. A víš, co mi
běželo před očima? Scéna, jak ji
zvedám a za krk věším na věšák
na kabáty. To jsi věděl, že háček
věšáku přesně pasuje tady do
toho měkkýho dříčku pod
bradou? A jak tam visí, ještě ji
dorážím tou naostřenou jehlou.

Ježiši, jakou já měl žízeň. Takže jsem vstal a sešel dolů. Natočil si skleničku vody, sednul si na moment úplně sám. Koukal otevřenýma dveřma na zahradu. Taková úleva. Jenom si trošku loknout čerstvého vzduchu. Vydechnout si. Ale ona mě pronásledovala. V mém vlastním domě. Najednou stála v předsíni a křičela na mě do kuchyně: „Nikdy ti to neodpustím!“ To je, Petře, vážně celkem jedno, o co šlo. Ale najednou se proberu a koukám, že v ruce držím jehlu na maso. Jehlu na maso. Nikdo nevolá „večeře!“, nikde neseď hosti, na stole nestojí limonáda ani ubrousky ani nikdo nic neslaví... jenom já v ruce držím tuhle obří jehlu. Schválně si nás představ. Kony v noční košili, já s napřaženou jehlou. A víš, co mi běželo před očima? Scéna, jak ji zvedám a za krk věším na věšák na kabáty. To jsi věděl, že háček věšáku přesně pasuje tady do toho měkkýho dříčku pod bradou? A jak tam visí, ještě ji dorážím tou naostřenou jehlou. Jasně že to byl nesmysl, takový věci se prostě nedělají. Ale proč se vlastně nedělají, to by mě zajímalo.

V posteli se mě přes rameno zeptala: A jak to vidíš do budoucna? Taková záludná otázka! Jenže to mi došlo pozdě. Pověděl jsem jí úplně upřímně, co jsem si vysnil: motorovej člun, domek na Sicílii. Prej „vysvětli to“. Musel jsem to vysvětlit. Proč chci zrovna tohle. Jakej já jsem naivní blbec! Člun, abych se, hm, mohl plavit po vodě... před domkem bych založil viničku, malou, ale prvotřídní... a byt ve městě, abych měl kde bydlet, no. Řekla: „V ničem z toho nejsem já. V ničem z toho mě nevidíš.“ Jo, takhle se lidi ocitají se sklenicí vody u kuchyňské linky a za minutu nato v chodbě s jehlou na maso. Nakonec to proběhlo v klidu. Sbalil jsem si nějaký věci, navlík si bundu a šel.

Jarda Petra obejmě.

Jarda: Petře.

Petr: Jardo.

Jarda: Díky, Petře. Díky, že tu můžu zůstat.

Petr: To jsem ale vůbec neřekl.

Jarda si začne vybalovat kufr; případně se převlékat do županu atd.

Jarda: Do hotelu nemůžu.

Petr: Proč ne?

Jarda: Když půjdu do hotelu, někdo to práskne novinám a budu nahraný. Teď nesmím udělat chybu. Nesmím jim dát záminku.

Petr: Jardo, teď jsem zrovna s někým mluvil...

Jarda: Dokud kabinet neodstoupí, může být jakýkoli škobrtnutí fatální.

Petr: Byl to opravdu nepříjemný rozhovor...

Jarda: Dokud nesestaví novou vládu, prostě do hotelu nemůžu. Nastupující ministr je snadná kořist.

Petr: ... Takže bych byl radši sám.

Jarda: Udělal jsem pitomost? Jít přespat k homosexuálově?

Petr: Cože?

Jarda: Myslím politicky.

Petr: Máš milenkou?

Jarda: Mám.

Petr: Ale?

Jarda: Mám někoho velmi blízkého.

Petr: Tak se jdi uložit k ní.

Jarda: To nejde.

Petr: Proč by to nešlo?

Jarda: Myslím, že by její muž dělal potíže.

Petr: Ten nový kabinet... to ještě může trvat dlouho.

Jarda: Neboj se. To je otázka dní! Už něco prosakuje. A mě nemůžou přeskočit. Za chvíli ti tady bude sedět ministr! Jakej hovor jsi měl?

Petr: Chtějí vrátit obrazy.

Jarda: Hospodářství, sociální věci, finance nebo zamini. Nejradši zamini. Za cokoli jiného se jim poděkuju, to by byla urážka mé inteligence.

Petr: Zamini?

Jarda: Ministerstvo zahraničí. Dneska možná nevypadá křeslo na zamini jako bůhvíjaký terno, ale do budoucna, kamará-

de... kór když zvedneš zadek tady z toho gauče a podíváš se na to cizíma očima. Cizíma. Chápeš?

Petr: Kdys tu byl naposled?

Jarda: To je přesný. Další důvod. Rodina člověku zabíjí společenské život. (...) Petře.

Petr: Jardo.

Jarda: Tohle bysme měli dělat častěji, co? Jako za starých časů. Kdy tě vidím v poslední době? Na večírku tady, na recepci tam. Dřív jsme spolu chodili do kina. To už taky neděláme. Proč už to vlastně neděláme? Nezajdeme do kina?

Petr: Teď?

Jarda: Jo! Hned teď!

Petr: Neznáš nějakýho dobrýho právníka?

Jarda: Nepochopitelný. Že člověk vždycky zákonitě pohřbí ty nejhezčí věci, jediný věci, na kterých mu opravdu záleží. Nepůjdeme si zaběhat? Zejtra ráno? Proč jsme s tím sakra vlastně přestali?

Petr: My jsme s tím nepřestali, jenom ty jsi přestal chodit. Já chodím běhat pořád. Je mi to houby platný, ale chodím. Neznáš nějakýho dobrýho právníka?

Jarda: Víš, že jsem docela vážně přemýšlel o tom, abys šel mému nejmladšímu za kmotra?

Petr: Pavlovi?

Jarda: Tadeášovi! Tadeáš je nejmladší. Nebo... že by se Pavel narodil pozdějc... teď v tom mám zmatek.

Petr: Pavel. Pavel je nejmladší. Laura, Míša, Tadeáš, Pavel. Neznáš nějakýho dobrýho právníka?

Jarda: Právníka? Chceš dobrýho právníka? Poradím ti dobrýho právníka, a ty mě tady necháš přespat.

Tma.

Úryvek ze začátku hry. Překlad

Tereza Šimůnková

Úprava dialogů

Petr Zelenka

Hry bez hranic

Ze tmy se ozve výstřel.

Po chvíli ticha se jeviště pozvolna rozsvěcí a objevuje se apartmá hotelu La Pergola v Sorentu. Konferenční stůlek, sedačka, dvě křesílka, televize, lednice, varná konvice. Vzádu dveře s mosaznou cedulkou WC.

Josef sedí na sedačce, na stolku má otevřený notebook a cosi píše. Dita pobíhá po apartmánu a postupně pakuje do velkého skořepinového kufru propriety nezbytné na dovolenou k moři. V křesílku se choulí František, syn Dity a Josefa, cca dvacetiletý, a soustředěně si okusuje nehty.

Po přední straně jeviště projede cyklista na silničním kole, oblečený jako regulérní závodník v dresu, na hlavě přilbu.

Josef: Kdo myslíš, že z nás dvou umře dřív? Doufám, že umřeš dřív ty než já. Hned po pohřbu rozprodám tvoji knihovnu. Von Hellwigova Arcana Maiora, frankfurtský vydání z roku 1712 se na Aukru dneska draží za padesát litrů v mnohem horším stavu, než máš ty. Koukala jsem na internet. No nestřel to!

Dita: Co to má zase znamenat?

Josef: Pozoroval jsem tě, jak pakuješ, a napadla mě taková scéna. Možná by se z ní posléze mohla odvinout dokonce i celá hra. Uvidíme. Ona mu vpálí do ksichtu takovouhle nehořáznost. On vylítne, jako by ho na nože brali, ale kromě trochy křiku nakonec neudělá nic. Měl by jí dát přes držku. Jádro pudla tkví v tom, že to neudělá. Ona sama to očekává. Facana přes celou hubu. Jakmile ji ale neprofackuje, otrne jí a pokračuje: Zkus si to představit, jdeš do krámu, že si koupíš kličku na guláš, a už se vidíš, jak to kuchtíš. Vráťíš se k regálu s kořením pro pepř. Cibule – kilo bude stačit. U pokladny vyndáš peněženku a beng! Infarkt. Jsi klasickéj prototyp infarktáře, s tím jak se pořád hádáš a řveš. Zato tiše zhebneš. Než tě to klepne, uplyne nějaký rok a tomu typu knížek, co máš v knihovně, čas jenom

Michal Šanda

Sorento

prospěje a získaj na ceně. Nasyslil jsi si obstojný bohatstvíčko. Střelím ho a pojedu na dovolenou. Na hóóódně dlouhou dovolenou (*popadne Ditu procházející kolem sedačky a přivine ji k sobě*). Dobrý, ne?

Dita: (*vytrhne se z Josefova obětí*) Chceš se zase hádat? Mně se ti najednou ani nechce na tu dovolenou balit. Cítím v kostech, že to bude dovolená samá hádka.

Josef: Chci tě obejmout a postiskat v náručí. Potřebuju to.

Dita: Pusť mě! Radši si vzpomeň, co za hnusnou věc jsi mi řekl.

Josef: Kdy?

Dita: Sám si vzpomeň. V poslední době říkáš hnusný věci až moc často.

Josef: (*zaklapne notebook*) Ty fakt nezklameš. Sotva jsem dostal nápad, místo abych ho rozvinul, musím všeho nechat a řešit tvoje pocity.

Dita: To nebyl pocit, ty jsi to řekl, a dokonce hodně nahlas.

Josef: A co jsem řekl?

Dita: Řek jsi.

Josef: To byla otázka. Takže opakuju, řekni mi, co hnusného jsem ti řekl. Naopak jsem se ti ještě nabízel, že ti pomůžu s tím pakováním. Nechceš? Nechtěj.

Dita: O tohle nejde.

Josef: Tak o co?

Dita: Jde o jinou věc.

Josef: O jakou?

Po přední straně jeviště projede cyklista.

Dita: Jestli to necejtíš sám, nemá cenu ti nic vysvětlovat. Běž si dál psát tu svoji hru a nech mě v klidu. Beztak mě akorát rozptyluješ. Neviděl jsi Frantův míč?

Josef: Je pod stolem.

Dita: Musíš mu ho potom nafouknout, aby si měl na pláži s čím kopat.

Josef: Já jsem na tebe byl hnusnej? Když už jsi mi definitivně přetrhla nit, chtěl bych se aspoň dozvědět, co ti přelítlo přes nos.

Dita: Nic.

Josef: Jsi normální?

Dita: Jestli to necejtíš sám, nemá cenu ti nic vysvětlovat.

Josef: To už tady bylo.

Dita: Bylo. A dokud si nevzpomeneš, bude to tady furt.

Josef: O co ti krucinál jde?

Dita: Omluv se.

Josef: Dito, teď mě dobře poslouvej. V životě jsem od tebe neslyšel omluvu. Promiň, pardon, tahle slova ve svém slovníku nemáš. Uvědomuješ si, co je to za průsvih?

Dita: Vidím, že my dva se nedomluvíme. Modrou knížku, ty pošuku, očividně nemáš nadarmo.

Josef: Pošukem mě nenasereš. Pošuci jsme všichni. Teda kromě Ježíše, on jedinej se nenarodil po šuku, ale z neposkvrněného početí.

Dita: Bla, bla, bla! Jsem přímo alergická na tvoje chytrolínství. Takhle idiotsky sem zamontovat Ježíše. Jak z tebe může vypadnout taková hovadina? Občas pochybuju, jestli jsi inteligentní, nebo inteligenci předstíráš. (pauza) Omluv se.

Josef: Řekni mi už konečně za co!

Dita: O. k., neomlouvěj se.

Josef: Omluvím se, až budu vědět proč.

Dita: Pořád nic nechápeš, a dokud to nepochopíš, nemá pro mě žádná tvoje z prstu vycucaná omluva váhu.

Josef: Omluva váhu nemá. Jsou to jenom slova. V plicích ohřátej vzduch, vyhrknete hlasivkami – do vzduchu. (*teatrálně vyslovuje po písmenech*) O! M! L! U! V! A!

Dita: Když myslíš.

Josef: Nevyhrožuj.

Dita: Budeš litovat.

Josef: Jak jako?

Dita: Uvidíš.

Josef: Co uvidím? Že nezapakuješ tyhle krámy na dovolenou?

Dita: Třeba.

Josef: To mě fakt netankuje.

Dita: Tohle tě tankovat bude.

Josef: Co?

Dita: No uvidíš.

Josef: Chraň tě ruka páně hrabat se mi v notebooku! (*vezme notebook ze stolu a položí ho na sedačku*)

Dita: Vidíš, to je nápad.

Josef: Opovaž se.

Dita: A kdo mi zabrání?

Josef: Huso!

Dita: Cože?

Josef: Promiň.

Dita: To bylo za husu.

Josef: Ujelo mi to. Nemáš mě takhle vytáčet.

Dita: Za husu omluvu беру. A co omluva za to, že jsi byl hnusnej?

Josef: Ty se asi fakt chceš hádat.

Dita: Kdo se hádá? Ty!

Josef: Já?

Dita: Jo.

Josef: Ty!

Dita: Mlč a chvíli se poslouvej, jak křičíš.

Josef: Kdopak, holčičko, tuhle hádku vyvolal?

Hry bez hranic

Ted' začneš kašpařit
a snažit se to přehrát do
grotesky. Klasika. S tím
kafem je to jenom jeden
z případů, co se
opakují den co den.
Furt na jedno brdo.
Někdy mám pocit, jako
bys měla nasazený černý
brejle a přes ně neviděla,
co se děje hned vedle
tebe. Zahleděná do sebe
a věci musej bejt
výhradně tak, jak ty
chceš, a když nechceš,
všechny plány zboříš
jako domeček z karet
a je ti to buřt. Ty to
dokonce ve svojí
sebestřednosti
považuješ za legitimní.
Když to není po tvým, ať
to není vůbec. Hrneš to
jako buldozer.

Dita: Já snad? To já jsem říkala, že se mi vůbec na tu zatracenou dovolenou nechce už dál pakovat, protože se v Sorentu akorát pohádáme. Vidíš, a je to tady, a to jsme ještě nikam neodjeli.

Po přední straně jeviště projede cyklista.

Josef vstane a zapne varnou konvici.

Dita: Já si dám taky kafe, ale uvaříš ho.

Josef: A co asi dělám? Co ty, Franto?

František: Já si dám kafe, *(ukáže prstem na sebe)* já.

Josef nasype do tří šálků ze skleněné dózy nescafé. Šálky zalije vřící vodou z konvice a odnese je na stůlek. Dita vyndá z lednice mléko a nalije ho do jednoho z šálků.

Josef: Ne!

Dita: Co zas?

Josef: Mléko.

Dita: Nic mu není, okoštovala jsem ho a je čerstvý.

Josef: Celej život piju nescafé bez mlíka. Celej život piju nescafé bez mlíka, protože miluju tu jeho hořkost. Jak já se na to kafe těšil! Zatímco jsi tady štěkala, říkal jsem si: Dáme kafe a zklidníme to. Hádky nikam nevedou. Dáme kafe – a ty mi do něj naleješ mlíko!

Dita: Dovol, abych se zasmála. Ty že piješ celej život nescafé? Když jsem tě poznala, byla tvoje snídaně cigáro a turek.

František zaslechne slovo turek. Zbystří, v očích mu zamžiká a začne drmolit sestavu fotbalového utkání, v němž figuroval hráč Turek.

František: FC Hradec Králové versus Slovan Liberec 0:3. Třetí kolo Gambrinus ligy. Hráno 14. srpna 2011 na stadionu Na lízátkách. Hradec Králové: v brance (hlasitě vykřikne) Ondřej Turek! V základní sestavě nastoupili Radek Hochmeister, Jakub Chleboun, Michal Pávek, Roman Fischer, Filip Klapka, Jiří Janoušek, Jiří Poděbradský, Vojtěch Štěpán, Pavel Dvořák, Pavel Černý. Trenér Václav Kotal. Liberec: David Bičík, Theodor Gebre Selassie, Jan Nezmar, Jan Polák, Jiří Fleišman, Jiří Štajner, Tomáš Janů, Lukáš Vácha, Michal Breznaník, Michael Rabušic, Josef Šural. Trenér Jaroslav Šilhavý. Branky 67. Minuta Vácha, 83. a 85. minuta Breznaník.

Dita s Josefem jsou na Františkovo drmolení fotbalových zápasů zvyklí, a proto pokračují v hovorů.

- Josef:** Co to meleš?
- Dita:** Kafe na turka. Neříkej, že si s Balzerovou někdy nezavzpomínáte na mozoly od kafemlejnků.
- Josef:** Balzerová kafe nepije.
- Dita:** To musíš vědět ty, já se s těma tvejma herečkama neznám.
- Josef:** Co je tohle zase za jedy?
- Dita:** Od Žida.
- Josef:** Hm.
- Dita:** *(vesele)* Mám tě! Dramatik, a nepozná Maryšu.
- Josef:** Teď začneš kašpařit a snažit se to přehrát do grotesky. Klasika. S tím kafem je to jenom jeden z případů, co se opakují den co den. Furt na jedno brdo. Někdy mám pocit, jako bys měla nasazený černý brejle a přes ně neviděla, co se děje hned vedle tebe. Zahleděná do sebe a věci musej bejt výhradně tak, jak ty chceš, a když nechceš, všechny plány zboříš jako domeček z karet a je ti to buřt. Ty to dokonce ve svojí sebestřednosti považuješ za legitimní. Když to není po tvém, ať to není vůbec. Hrneš to jako buldozer.

Po přední straně jeviště projede cyklista.

- Dita:** Pohoda u kafička. Právě se ti podařilo mě dožrat!
- Josef:** Za celý ty roky, co spolu žijeme, sis neráchila všimnout, že si do kafe mlíko nedávám.
- Dita:** Ha, ha!
- Josef:** Jedeš si po svém.
- Dita:** V čem si já jedu po svém.
- Josef:** Den co den bych našel obdobnejch případů nejmíň tucet. Ať se pořád nebavíme takhle abstraktně – *(položí ruku na notebook)*
- Dita:** Poslouchám. Beztak to zase bude nějaký tvůj prelud.
- Josef:** Prelud? To je přesně tvůj styl. Naježít se. Ty intuitivně vycejtíš, že jakmile se dostaneme k něčemu, z čeho by mohla vzejít kritika tvůj dokonalý a nedotknutelný osoby, zaútočíš.
- Dita:** O čem to mluvíš?
- Josef:** Dobře víš, jen si to přiznat.
- Dita:** Nesor!
- Josef:** *(s rukou na notebooku)* Přetahuju ho jako kočka kořata. Rozhodneš se vařit, vyklidím kuchyň. Vzápětí se zčistajasna rozhodneš balit na dovolenou. Kam mám jít? Řekni mi, kam mám jít, abych měl aspoň půl hodiny nerušenýho soukromí? Dostal jsem nápad. Snad dobrej, možná že půjde do koše, ale to v tuhle chvíli není podstatný. Mám nápad a potřebuju ho rozvinout, dokud je to obrazně řečeno žhavá koule, ze který odletují inspirativní jiskry. Trvá to kratičkej okamžik, cosí se otevře a jede to samospádem a proudí

to skrze mě. Jakmile žhavá koule vychladne, stane se z ní obtížná koule u nohy. Poutá tě jako vězně k notebooku, dokud klopotně nedokončíš, co prve šlo zázračně snadno.

- Dita:** Už jsi skončil? V čem ti tady překážím. Nebalíš ty, ale já, a já ani o tvoji pomoc nestojím, takže se uklidni a piš si svoji hru.

Dita cosi zapakuje do kufru a zapne televizi. Z ní se ozve skřípění brzd a hned po něm reklamní spot.

- Josef:** Kdybys tu televizi aspoň poslouchala. Ty ji ve skutečnosti ale nevnímáš a v makovici ti šrotuje bůh ví co. *(vypne televizi)* Při tomhle nejde psát!
- Dita:** Šrotuje mi tam bůh ví co a to se nikdy nedozvíš a buď rád. Co je to? Jak to funguje? Jakou to má barvu? Proč ne hnedou? Shoří to v kráteru sopky? Kolik to stojí korun? Má to motůrek? Nemáš vůbec představu, co jsou to otázky dětí. Při třech dětech se to na mě valilo bez přestání. Taky by ses časem naučil nevnímat. Kdybych reagovala na každý slovo, který zaslechnu, měla bych hlavu jako pátrací balon.
- Josef:** Co ti ale šrotovalo, když jsme byli na kolech, to mi vysvětlí. Slyším za námi brzdit rozjetej kamion. Brzdy kvíle a ty? Nic!
- Dita:** Ty mi zase vysvětlí, jestli je nutný, abychom veškerý víkendy trávili na kolech. Dva dny mám rozbolavělej zadek, a ještě bych měla na sebe nechat řvát?
- Josef:** Musel jsem zařvat. Garantuju ti, že ten můstek byl širokej akorát na ten kamion a on neměl kam uhnout. Kdybych nezařval, čert ví, jak by to dopadlo. *(pauza)* Snad nemyslíš tím, že jsem byl na tebe hnusnej, tohle.
- Dita:** Myslím. A čekám na omluvu.
- Josef:** A co jsem měl podle tebe říct? Nerad se dotýkám tvých citů, avšak přichvátí ve svém šnečím tempu, neb srazí nás bez milosti kamion do řeky? Docvakává ti to? Šlo nám o život!
- Dita:** Přeháníš, ale dobře. Dobře, máš pravdu a už mě neruš, jinak to nezapakuju.

Jeden šálek s kafem přisune před Františka, druhý k Josefovi. Třetí zůstane u ní.

- Josef:** Co mě dokáže dopálit, je, když začneš mlžit a myslíš si, že mi tou mlhou proklouzneš pod nosem. Snažíš se ze mě udělat pitomce. Tohle mě uráží. Tohle tvoje záměrný odbočování od meritu věci. *(razantně odstrčí šálek s mlékem)*
- Dita:** Co to děláš? Kafe s mlékem je moje.

Po přední straně jeviště projede cyklista.

S

větlo p

laš

í mŕ

a

Radek Malý
Světloplaší

hodina modrá. do samoty polí

jdou první srnky tančit po sněhu.
kopýtky tkají vlákna příběhu,
který se nestal. ale přece bolí.

svážeji řepu do hrozivých hromad

a andělé si v polích peří derou.
pod nimi mužik, tančí, on se pomát.
a hledá cestu. je jich tolik. kterou?

*

dál do lesů se dříví nosí

a zní z nich táhlá volání,
když o to podzim zimu prosí,
co jelen žádá po lani.

my popínavky pnem se po pni.

nad mlhu chceme, k nebi blíž.
hned u brány nás, petře, skopni.
nemyté nehty škrábou kříž.

*

ještě ne tma, ta úplná, ta tchoří.

dávno ne den, ten v poutech odveden
za pole. tam, co myší stohy hoří.
jen šeroslepo. klekání jen.

pomalý soumrak. vleklé umírání,

důstojné přitom. agonie ne.
ze světla do tmy k světlu. žádné ptaní.
umřít tak moci... jako žijeme.

tak je nám do smíchu, až bychom plakali.

tak je nám do breku, až bychom pukli.
tu radost kdejaký zármutek nezkalí.
jenom ten v zárodku... hle, už se kuklí.

červená světla na polňačkách duše:

když někdo jede, jenom od nás pryč.
a když už někdo třeba i k nám kluše,
má sluchátka a na provázku klíč.

*

ravennské ráno. nouze o havrany.

ve slunci vody. potopa, či křest?
v kamení mír a v katakombách rány.
tříštiví, sniví. kým se nechat vést?

a my se hádáme, co bychom raději:

či být, či mít, či žít, anebo nikoli?
to naši andělé tu bitvu svádějí
s našimi démony... jsem jejich pikolík.

*

dlouho spát. cvičit. a nezůstat zticha,

když bijou psa. i to je neděle.
zkusit se modlit. odpustit si hřích a
najít si boha. v kostech, v kostele.

jsou vlnolamy slov i slova – vážky,

vážená slova, slova – jehly – mák.
pastýřko, postůj! dej mi přihnout z flašky
vody či vodky... slova jenom tak.

S

větlo p

laš

í mŭr

a

Bianca Bellová
Mŭra

Ivo seděl na opěradle lavičky na dětském hřišti a s rozvážeností Leviathana přesunul v ústech žvýkačku. Několik málo dětí, které v pátek odpoledne na hřiště zabloudily, stálo u plotu a fascinovaně pozorovalo fotbalový zápas, ve kterém si to padesátníci ze sídliště pravidelně rozdávali. Iva napadlo, co dětem řeknou paní učitelky ve školce, až je uslyší používat ten slovník: vždyť děcka musela zákonitě dojít k závěru, že „ty pičo“ znamená „přihraj“ a „kurva“ že je něco jako „střílej“ po chlapku. Jo, to je ten koloběh učení a předávání zkušeností.

Ivo si pozvolna slouppl náplast z předloktí a zahodil ji mezi trsy uschlé trávy pod lavičkou. Přejel si rukou prsty po hlubokém otisku lidských zubů na své paži a slastně sykl bolestí. Mrzelo ho, že pozůstatek Rebina kousnutí se pomalu hojí, bledne a ztrácí ten hrůzný fialový nádech. „Milosti, tvé jméno je Reba,“ povzdechl by si, kdyby mu bylo o padesát víc a měl načteno. Ale bylo mu patnáct a seděl na sídlištním hřišti, takže myslel na to, jak dobře mu padlo Rebina prso do ruky a jak je tyvado možný mít tolik erekcí za sebou. Koneckonců má na ně nárok, protože po tolika večerech v odlescích táborového ohně, plnění několika poměrně bolestných bobříků a mnoha mučivých nocích to byl právě on, kterého Reba nechala sáhnout. Takže.

Chlapi na hřišti měli přestávku, těžko říct, jestli zdravotní, nebo to byl regulérní poločas. Jeden ležel na umělém trávníku a držel se oběma rukama za břicho jako voják, kterému střepina vyvrhla střeva, ostatní hráči utvořili skrumáž u stánku s občerstvením. Děti na hřišti opustily své staviště u plotu a snažily se spustit herní prvek s názvem „vodní tříšť“. Ten nefungoval už od samotného slavnostního otevření hřiště starostkou, ale pořád ještě se občas našel někdo, kdo zadoufal, že to třeba mezitím někdo opravil. Děti žalostně bučely, než se jim podařilo protrhnout zalévací hadici; to naopak začaly vesele výskat až do chvíle,

než je s výkřikem „Cikáňata bílý!“ zahnal astmatický hlídač.

Ivo si strčil prst mezi nohu a lem ponožky a zjistil tak, že má úplně zpocené nohy. Sídlíště dřímalo; kdo mohl, odjel z města k vodě, a ti, kteří nemohli, trávili rozpálené srpnové odpoledne někde na zahrádce u oroseného púllitru. Do panelákové výhně se nechtělo nikomu. Ani Bohovi.

Ivo se dotkl kšiltu na své čepici. Pak ještě jednou. Piloval, dokud neměl pocit, že to vypadá dobře. Pak si povšiml té ženy; blížila se k němu podél plotu hřiště a celou tu dobu se na něj dívala. Měla jednoduše střižené lněné šaty, které nedovolovaly udělat si představu o její postavě. Lehce nazrle vlasy sepnuté vzadu sponou. Věk byl zrovna tak špatně určitelný. Přes rameno měla kabelku z černé koženky, z které vykukovala velká kniha v zeleném obalu. V zásadě na ní nebylo nic neobyčejného. Až na tu chůzi. Ta byla už zdálky taková divná, jako by ta ženská plula po chodníku. Jako by ani nepohybovala nohama. A ten výraz v obličeji, který vlastně žádným výrazem nebyl. Měla bezkrevné rty, bledé, vodově modré oči a světlé obočí; prázdnota, která by byla schopná pojmout oceán. Ivovi připomínala trochu všechny ty pámbíčkářky, které vídal na faře, když chodil zpívat do chrámového sboru, a taky trochu tetu Silvii, která byla odjakživa na veselých prázkách. Zastavila se u plotu u jeho lavičky, aniž by z něj spustila oči.

Nepatrně se usmála a Ivovi se trochu ulevilo. Uvědomil si, že držel celou dobu stisknuté čelisti a teď se znovu rozžvýkal naplno. Ten úsměv, i když byl hodně nucený, navodil zdání jakés takés normalnosti.

„Vím, že to zní divně,“ řekla a jeho překvapilo, jak melodicky a příjemně její hlas zněl: „Ale mám na vás velkou prosbu.“

„I found her trailer in Memphis,“ zpíval Johnny Cash ze stánku s občerstvením a paní Bezvýrazná otvírala ústa, jako by

Ivo se dotkl kšiltu na své čepici. Pak ještě jednou. Piloval, dokud neměl pocit, že to vypadá dobře. Pak si povšiml té ženy; blížila se k němu podél plotu hřiště a celou tu dobu se na něj dívala. Měla jednoduše střižené lněné šaty, které nedovolovaly udělat si představu o její postavě. Lehce nazrle vlasy sepnuté vzadu sponou. Věk byl zrovna tak špatně určitelný. Přes rameno měla kabelku z černé koženky, z které vykukovala velká kniha v zeleném obalu. V zásadě na ní nebylo nic neobyčejného.

Ivo jí nerozuměl, vlastně ji ani neslyšel, ale bylo mu tak nějak jasné, že je to v jeho životě přelom, něco jako když mu Reba sáhla na ptáka. Seskočil z lavičky, přeskočil plot a šel s tou cizí ženskou, ona se ho chytla za rukáv a věcně ho táhla za sebou, on se jí snažil vysmeknout, ale ona byla překvapivě silná, tak toho po chvíli nechal a šel prostě za ní jako na porážku. Jistě že by se jí mohl vytrhnout a zdrhnout nebo se na něco vymluvit. Ještě v něm ale plápolal patos táborových ohňů, a taky tak nějak tušil, že by se na to Reba nedívala úplně s pochopením, kdyby se z toho vykroutil. Úplně ji slyšel: „Představ si, že by to byla tvoje vlastní matka, co potřebuje pomoc. Taky bys ji nechal stát u plotu? Tak nechal?!“

zpívala na playback. Ivo jí nerozuměl, vlastně ji ani neslyšel, ale bylo mu tak nějak jasné, že je to v jeho životě přelom, něco jako když mu Reba sáhla na ptáka. Seskočil z lavičky, přeskočil plot a šel s tou cizí ženskou, ona se ho chytla za rukáv a věcně ho táhla za sebou, on se jí snažil vysmeknout, ale ona byla překvapivě silná, tak toho po chvíli nechal a šel prostě za ní jako na porážku. Jistě že by se jí mohl vytrhnout a zdrhnout nebo se na něco vymluvit. Ještě v něm ale plápolal patos táborových ohňů, a taky tak nějak tušil, že by se na to Reba nedívala úplně s pochopením, kdyby se z toho vykroutil. Úplně ji slyšel: „Představ si, že by to byla tvoje vlastní matka, co potřebuje pomoc. Taky bys ji nechal stát u plotu? Tak nechal?!“

Ta ženská to opakovala jako nějaký zaříkávadlo, jako mantlu, monotónně, jen slabikou na konci věty vždycky zableskla emoce zvýšené intonace. Že má panickou hrůzu z hmyzu a v obýváku se jí usadila můra, že tam teď nemůže vkročit, má vlastně zkažený den už od oběda, kdy to zjistila, ale nedokáže si s tím poradit sama, zkoušela volat synovi, ale ten je na služební cestě... Kdyby byl tak laskav, jemu to zabere pět minut... a poskytla mu vlastně naprosto racionální vysvětlení. Jeho napětí trochu polevilo.

Vstoupili do vchodu paneláku, který byl identický s tím, kde bydlel Ivo, jen o dva vchody dál. Ve výtahu si ta ženská uvědomila, že Iva drží za rukáv, a s omluvným úsměvem ho pustila. Na dveřích měla kromě běžné fabky ještě dva bezpečnostní zámky. Uvnitř ho ovanul pach kostelní zatuchliny a hnijícího ovoce.

Ztěžka dosedla na židli v předsíni, jako by právě vyložila nákladák brambor, a povzdechla si: „Víš, co je to atavismus, hochu?“ povzdechla si.

„Jasně,“ odpověděl Ivo: „To je třeba vykrkat abecedu. Tak kde máte tu bestii?“

Ukázala na jedny prosklené dveře. Ivo vzal za kliku: ta jen cvakla naprázdno.

„Zamčené,“ pokrčil rameny.

Ženská ho požádala, aby si zul boty. Pak vytáhla z portmonky obyčejný dozický klíč a podala mu ho. Ivo s ním odemkl dveře a podíval se na ni nechápavě: „Zamkla jste ji tam? Aby si nemohla otevřít?“

Pokrčila rameny: „Atavismus, vždyť říkám.“

Otevřel dveře. Za nimi byl obývací ve standardním sídlištním provedení, jeho rodiče měli skoro stejný, než před pár lety vyměnili nábytek. Barvy neutrální, jen na záclonách oranžové šmouhy, jako kdyby měla paní Bezvýrazná slabou chvilku a nechala se opanovat emocemi. Na policičky byly ve váze suché květiny, pokryté prachem, a vedle nich zarámovaný portrét chlapce či muže – osoby s mladickými rysy, ale vlasy zcela bílými. Dojem, který z něj Ivo získal, byl pocit něčeho rozbitého, narušeného. Podvědomě pátral Ivo

po krucifixu či svatých obrázcích, ale nic takového tu nenašel. Dokonce ani stínidlo na lampu z lidské kůže.

Podíval se přes rameno: dveře teď byly zavřené, za skleněnou výplní se rýsovala rozpitá silueta té ženské. Tak, teď otočila klíčem. Skvěle. Stál zamčený v obývacím divném cizí ženský, jen v ponožkách. Uvědomil si, že se ani nepodíval na jméno na dveřích. Cítil, jak mu prostředkem hrudníku stéká stružka potu. Otočil se a za sklem dveří uviděl přitisknutou tvář té ženy. Táborová stezka odvahy byla proti tomuhle foukáním do větrníku. Mega psycho.

„Tak, ty vole,“ řekl nahlas: „Neříkala ti snad máma, abys nikam nechodil s cizíma lidma? To máš z toho!“

Pak se tomu sám zasmál. V předsíni zazvonil telefon. To ho trochu uklidnilo: nemůže být tak nenormální, když má telefon. Leda že by měla parťáka a teď se s ním měla domlouvat. „Jo jo, už je tady. Jasně, tradičním způsobem, zamčeněj v ponožkách. Mám si ho vykuchat sama, nebo se chceš dívat?“ Ale nic takového neslyšel, jen drnění telefonu, který nechala vyzvánět.

„Tak co, máš ji?“ zvolala z předsíně.

Ivo se rozhlédl. Kde tak přebývají můry? Na zdi? Na stropě? Pod stínidlem lampy?

„Nikde ji nevidím!“ zvolal.

„Tak hledej!“

„Odsunu gauč!“

„To víš že jo!“

Odstrčil gauč ode zdi. Hledal horečnatě na koberci. Podíval se za obraz (reprodukce ponurého oleje zimní krajiny). Sundal si tričko a bouchnul s ním do lustru.

„Budu muset vyndat knihy z knihovny!“ zavolal.

Krátké váhání.

„Tak dobře.“

Přirazil si ke knihovně židli a začal vydávat knihy, byly těsně napěchované a chvíli mu trvalo, než se mu podařilo vyrvat knihovně první kus: Význam atavismu v životě moderního člověka. Další bral po třech i po

pěti. Uvědomil si, že mu cvakají zuby. Že brečí. Co když tu svini nenajde? Co když ho ta ženská nepustí, dokud tu potvoru nechytí?

„Tak co?“ zvolala. Dvě ruce přitisknuté na sklo, nejasný obrys tváře, vzdálený křik z fotbalového hřiště. Uvidí ještě někdy ty starý blbouny? A co mámu? Teď by vlastně docela rád viděl i svého fotra. A co Reba? Teď už na něj určitě čeká u hřiště.

„Tak co?“ opakovala a teď už byla nervozita v jejím hlase doslova hmatatelná. Pohlédl na hromadu knih na konferenčním stolku a pomalu zvedl dlaně. Pak je pomalu sepal a nechal mezi nimi jen malý prostor.

„Mám ji!“ řekl tiše.

„Co říkáš?“

„Že jsem ji chytil!“ křikl už s trochou sebeúvěry.

„Vážně?“

„Jo. Mám ji!“ odpověděl. Překvapilo ho, že ve vlastním hlase zaslechl něco jako pýchu, jako když se mu něco doopravdy povedlo.

„Vyhodím ji z okna!“ zakřičel. Ucítil ve svých dlaních něco jako nepatrný pohyb. Něco jako třepotání. Povolil oběma rukama klíčky na otočném křídle okna, opatrně, aby skulinu mezi dlaněmi příliš nezvětšil. Ramenem otevřel okno, pomaličku rozevřel dlaně a vypustil chiméru.

Zhluboka vydechl a otočil se. V otevřených dveřích stála ta žena. Ve tváři měla výraz blaženosti jako dívka, o kterou se ve volence ucházejí dva žádoucí tanečníci zároveň.

„Díkybohu,“ vydechla s radostným ulehčením a s dlaní na čele zavrtěla hlavou. Ivo kolem ní rychle proklouzl do předsíně a rychle si bez zavazování nazul tenisky.

„Díky, díky,“ opakovala ta žena s úsměvem a tiskla mu do ruky zmačkanou stokerunu.

Ivo zavrtěl hlavou a byl pryč, proletěl dveřmi a schody z paneláku bral po dvou.

Zadýchaný se zastavil až u transformátorové stanice, kde vyplivl žvejkačku. Bolely ho obě čelisti. Co to mělo být? Byla ta baba fakt tak šáhlá? Zapomněla si vzít prášky? Nebo měla prostě úplně neškodnou fobii? Jako jeho matka, která vřískala, když viděla myš? Co když tam ta mūra opravdu ještě někde je – a ta ženská ji zas uvidí? Útroby se mu stáhly pocitem viny.

V dálce uviděl Rebu, jak se u plotu hřiště opírá o svoje kolo, a vedle ní dva kluky. Přidal do kroku.

„Hej!“ volal jeden z těch pitomců už zdálky: „Prejs měl na táboře přezdívkou Kobra, jo? Proč asi?“

Mohl bych se ovládnout, napadlo Iva. Ale nestojí mi to za to. Takhle to bude mnohem lepší.

„No: proč asi, ty sráči?“ udělal dva rychlé kroky vpřed a napálil tomu volovi takovou facku, že upadl na plot. Překvapeně na Iva hleděl a mnul si tvář: „Co děláš, debile? Ježíš, dyť já teď vidím rozmazaně!“

„To se ti do tejdne srovná, buzno,“ mávnul rukou Ivo. Reba se usmála a políbila ho na ústa.

„Kde jsi, prosím tě? Víš, jak dlouho už tu na tebe čekám?“

Chlapi na hřišti ještě hráli druhý poločas. Tak dlouho to zase být nemohlo. Co jí má říct? Přemýšlel, jak to říct, aby z toho vyšel co nezajímavější: potrhla ženská, páchnoucí byt, neexistující mūra, hra na zahránce. Zhluboka se nadechl a pak si – poprvé v životě – uvědomil, že jsou věci, které jsou nesdílitelné. Nelze o nich mluvit, jsou nepřenositelné, stanou se přesně jenom vám a v danou chvíli a v kombinaci s osobou a počasím a geopolitickou konstelací, která se nikdy nikomu nemůže zopakovat. I když tenhle zážitek mu teda z hlavy jen tak někdo nevygumuje, že jo.

„Promiň, bejby,“ pokrčil rameny s fraserským úsměvem a dotkl se kšiltu: „Úplně jsem zapomněl na čas.“

Praha, 19. 4. 2012

Kateřina Bolechová:

Pohledem experta:

Víme málo
Úroveň nízká

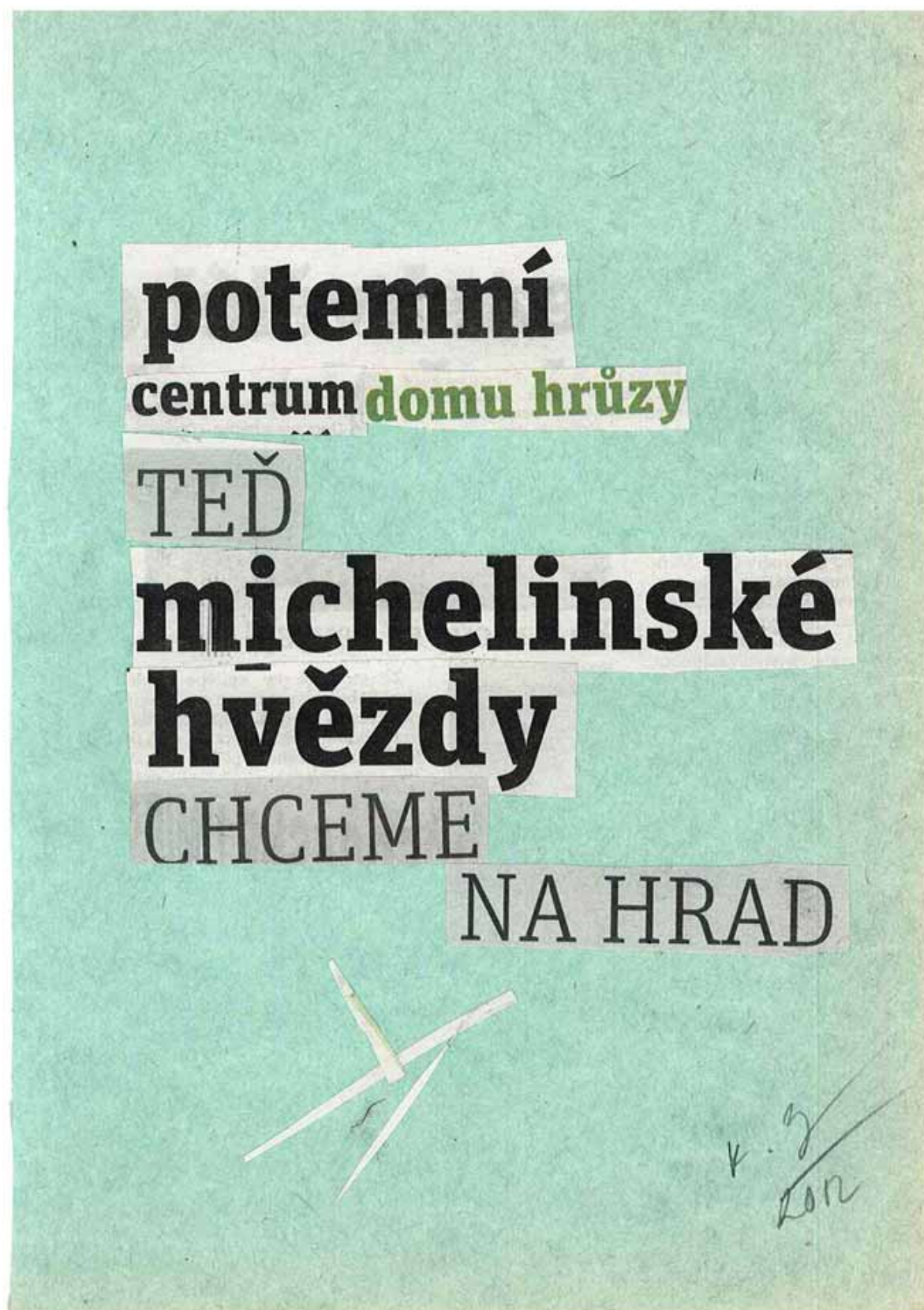
*nemáme
peníze*

s kamerou
na krku
můžete být odvážnější

*k. z.
2012*

Metrové básně

**Předpověď
slibuje**

MOČOVÉ CESTY

kvůli cigaretě

**PĚNA
U HUBY**

V. B.
2011

NÁŠ VELKORYSÝ
DAR
milion exekucí
tančí u tyče

BEZ
DPH

Staňte se superčlověkem

Chovejte slepice

K. 3
2012

zatkli
Krejčíře
Přibýlo
prachu

**Ale „Carla není
dělnice!“**

**Dokážeš to,
když chceš**

ukázal teploměr
SOCHU Z BRONZU

K. Z.
2012

nevěstinec
KREV A MED
vesmíru

K 3
2012

domáci
porod

vystřídal pláč

Nepřežila JARO
na fotbale

Objevte

Masakr

v našich
prodejnách

byli
dne

aty

K. B.
2012

V příštím čísle (vychází 1. června 2012)

rozhodně nenajdete:

Tamaru Moyzes

Marii Goos

Bianku Bell

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!